

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Kraków

Nr 4

Kwiecień 1947 r.

TREŚĆ

A. CZĘŚĆ URZĘDOWA

- Poz. 51. Okólnik Nr. 45 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20. XI. 1946. w sprawie racjonalnej gospodarki materiałem ludzkim.
- Poz. 52. Rozporządzenie Ministra Przemysłu z dnia 30. XII. 1946, wydane w porozumieniu z Ministrem Oświaty o przedłużeniu mocy obowiązującej rozporządzenia Min. Przemysłu z dnia 30. XI. 1945 r. o zmianie przepisów, dotyczących egzaminu na czeladnika.
- Poz. 53. Okólnik Ministerstwa Administracji Publicznej z dnia 31. I. 1947 r. w sprawie zwolnienia nauczycieli szkół powszechnych od płacenia czynszu za lokale w domach gminnych.

ZARZĄDZENIA MINISTERSTWA OŚWIATY:

- Poz. 54 z dnia 13. XI. 1946 r. w sprawie uposażenia nauczycieli zajętych w kilku szkołach.
- Poz. 55 z dnia 6. II. 1947 r. w sprawie przesyłania kompletnych akt osobowych do Państwowego Zakładu Emerytalnego.
- Poz. 56 z dnia 28. II. 1947 r. w sprawie zwrotu kosztów pogrzebu funkcjonariuszów państwowych.
- Poz. 57 z dnia 13. III. 1947 r. w sprawie zniesienia przydziałów aprowiz. pozakartkowych.
- Poz. 58 z dnia 1. IV. 1947 r. — komunikat o przyjmowaniu kandydatów do Państw. Instytutu Robót Ręcznych w Bielsku.

ZARZĄDZENIA I OKÓLNIKI KURATORIUM:

- Poz. 59 z dnia 20. XII. 1946 r. w sprawach:
- a) zapobiegania klęsce pożarów leśnych,
 - b) ochrony piękna przyrody.
- Poz. 60 z dnia 19. III. 1947 r. w sprawie asygnowania dotacyj dla stołówek.
- Poz. 61 z dnia 19. III. 1947 r. w sprawie wyłączenia od parcelacji gruntów na potrzeby szkół powszechnych.
- Poz. 62 z dnia 2. IV. 1947 r. w sprawie współpracy Kół Szkolnych TPZ. z Pow. Oddz. TPZ.
- Poz. 63 z dnia 9. IV. 1947 r. w sprawie Kursu pracy morskiej.
- Poz. 64 z dnia 10. IV. 1947 r. w sprawie propagandy akcji osadnictwa na terenie szkół.
- Poz. 65 z dnia 12. IV. 1947 r. w sprawach:
- a) zwiedzania Zamku Królewskiego na Wawelu,
 - b) wycieczek szkolnych w Pieniny w czasie ferij letnich.
- Poz. 66 Ogłoszenia i komunikaty.

B. CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

1. Wychowanie fizyczne w porze letniej . . . Gabriel Mazurkiewicz.
2. Wycieczki krajoznawcze . . . dr M. Dobrowolska.
3. Przegląd najnowszych wydawnictw.
4. Kronika i sprawozdania.
5. Komunikat Księgarni Państw. Zakł. Wydawn. Szkolnych.

CZĘŚĆ URZĘDOWA

Poz. 51

Prezes Rady Ministrów
Nr. 0. III—1/2

Warszawa, dnia 20 listopada 1946 r.

W sprawie racjonalnej gospo-
darki materiałem ludzkim.

OKÓLNIK Nr. 45.

Do wszystkich obywateli Ministrów

Pośród trudności, które ma do zwalczania aparat państwowy, niedostatek kwalifikowanych specjalistów zajmuje jedno z miejsc czołowych. Dlatego oględne i racjonalne gospodarowanie materiałem ludzkim, a zwłaszcza wykwalifikowanymi specjalistami, musi być nakazem chwili jeszcze bardziej kategorycznym, aniżeli racjonalna gospodarka środkami materialnymi. Hasło „właściwy człowiek na właściwym miejscu” nie miało nigdy takiej wymowy, jak w chwili obecnej.

Niestety mnożą się objawy, które świadczą o tym, że poważny postulat nie jest należycie respektowany. Dowodzą tego liczne i coraz liczniejsze przykłady. Oto np. można znaleźć nawet nieprzeciętnych specjalistów technicznych na stanowiskach ogólnoadministracyjnych, gospodarczych, pomocniczych. Urzędnicy zawodowi, mający za sobą nierzadko długi szereg lat pracy zawodowej w urzędzie, przechodzą do pracy w przedsiębiorstwach państwowych i spółdzielczych. Ostatnio zaś ze wszystkich stron kraju nadchodzą alarmujące wiadomości, że nauczyciele porzucają masowo pracę zawodową, przechodząc do spółdzielczości, do przedsiębiorstw państwowych, a nawet do urzędów administracyjnych.

Jedną z głównych przyczyn tego zatrważającego zjawiska jest przejściowa nierównomierność zarobków. Dlatego usiłowania w kierunku pewnego wyrównania warunków pracy powinny być w chwili obecnej szczególnie wzmożone. Z drugiej jednak strony nie można wszystkiego składać na tę tylko przyczynę. Albowiem owe katastrofalne w swych skutkach wędrówki pracowników — odbywają się przecież w obrębie jednego i tego samego aparatu państwowego, a biorąc pod uwagę również spółdzielczość — w każdym razie w obrębie jednego sektora społecznego, na który bezpośrednio lub pośrednio państwo wywiera wpływ decydujący. Dlatego obok poprzednio wymienionej przyczyny omawianego zjawiska należy postawić przynajmniej w równym rzędzie przyczynę drugą, a mianowicie **konkurowanie o pracowników pomiędzy poszczególnymi instytucjami** i to bez względu na ich ściśle fachowe przygotowanie. W szczególności pracownicy nie tylko dlatego porzucają swój fach i przechodzą do zajęć chwilowo bardziej lukratywnych, że tam im lepiej płacą, lecz również a może i przede wszystkim

dlatego, że w tych lepiej płacących instytucjach przyjmuje się ich z otwartymi rękoma, a często — wręcz się ich wylapuje i cynicznie przekupuje. Muszę bowiem stwierdzić, że wielu kierowników instytucji grzeszy pod tym względem karygodną krótkowzrocznością i egoizmem i postępuje tak, jak gdyby ich instytucja istniała sama w sobie, a nie była tylko częścią upaństwowionego czy w ogóle uspołecznionego sektora, w którym wszystko jest ściśle z sobą powiązane i w którym ostateczne wyniki jednej instytucji zależą od wyników wszystkich innych. Praktyki i nałogi, wyrobione w ustroju kapitalistycznym, przenosi się nazbyt często i automatycznie do nowego ustroju, z którym pozostają w rażącej sprzeczności.

Sprawa przybrała tak groźne rozmiary, że wymaga stanowczych środków zaradczych. Prace w kierunku wyrównania uposażeń muszą być i będą przyspieszone. Z drugiej strony muszą być natychmiast ukrócone praktyki konkurencyjne między instytucjami. Dlatego zwracam się do obywateli **Ministrów, aby wręcz zabronili przyjmowania do pracy przez instytucje do tego niepowołane fachowych pracowników, jak technicy wszelkiego rodzaju, nauczyciele i rutynowani urzędnicy.** Wykraczających przeciw zakazowi należy pociągać do surowej odpowiedzialności.

Prezes Rady Ministrów
(—) Edward Osóbka-Morawski

Ponadto otrzymują:

Biuro Prezydiałne Kraj. Rady Narod.
Biuro Kontroli przy Prez. KRN.

Dyrektorzy Biur PRM.

oraz kierownicy urzędów i instytucji podległych Prezesowi Rady Ministrów, Samopomoc Chłopska, K. C. Z. Z.

Poz. 52

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRZEMYSŁU

z dnia 30 grudnia 1946 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Oświaty o przedłużeniu mocy obowiązującej rozporządzenia Ministra Przemysłu z dnia 30 listopada 1945 r. o zmianie przepisów dotyczących egzaminu na czeladnika.

Na podstawie art. 157 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468) zarządza się co następuje:

§ 1. Moc obowiązującą rozporządzenia Ministra Przemysłu z dnia 30 listopada 1945 r. wydanego w porozumieniu z Ministrem Oświaty o zmianie przepisów dotyczących egzaminu na czeladnika (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr. 7 poz. 60) przedłuża się do dnia 31 grudnia 1949 r.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1947 r.

Minister Przemysłu
Hilary Minc
w/z Minister Oświaty
Halina Kuczkowska

Poz. 53

MINISTERSTWO

Administracji Publicznej

Nr. III SAS 7642/46

W sprawie zwolnienia nauczycieli szkół powszechnych od płacenia czynszu za lokale w domach gminnych.

Warszawa, dnia 31 stycznia 1947 r.

OKÓLNIK Nr. 9.

Do

Obywateli Wojewodów (wszystkich)
oraz

Prezydentów miast: m. st. Warszawy i m. Łodzi.

Ministerstwo Oświaty zakomunikowało Ministerstwu Administracji Publicznej, że niektóre gminy mylnie interpretując przepisy ustawy z dnia 29. III. 1938 r. o przejęciu przez Skarb Państwa wypłaty dodatku na mieszkanie dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 172), domagają się płacenia czynszu za mieszkanie od tych nauczycieli szkół powszechnych, którzy zajmują lokale w budynkach gminnych, oddanych im do użytku przed dniem 1 kwietnia 1938 r., grożąc przy tym eksmisją z mieszkań w razie nieuiszczenia żądanej należności za czas bieżący i okresy ubiegłe.

Wobec powyższego Ministerstwo Administracji Publicznej wyjaśnia, że do czasu odmiennego uregulowania w drodze ustawowej sprawy mieszkań dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych obowiązują przepisy dotychczasowe, a mianowicie rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 662) oraz ustawą z dnia 29. III. 1938 r. o przejęciu przez Skarb Państwa wypłaty dodatku na mieszkanie dla nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 172).

Według tych przepisów nauczyciele, którym dostarczono mieszkania przed dniem 1 kwietnia 1938 r. tj. przed wejściem w życie ustawy z dnia 29. III. 1938 r. w budynku szkolnym lub innym budynku, stanowiącym własność gminy, nie są obowiązani do opłacania gminie czynszu za to mieszkanie, a przeciwnie w przypadku pozbawienia nauczyciela takiego mieszkania na gminie ciąży obowiązek wypłaty dodatku na mieszkanie w wysokości i na zasadach określonych dla funkcjonariuszy państwowych.

Ponieważ obecny system płac funkcjonariuszy państwowych nie przewiduje dodatku mieszkaniowego, a Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, że nauczyciele szkół powszechnych pobierają dodatek na mieszkanie w wysokości przedwojennej — przeto w powyższym wypadku gmina obowiązana jest do wypłaty nauczycielowi dodatku w wysokości wypłacanej nauczycielom przez Skarb Państwa.

W żadnym innym wypadku gmina nie jest obowiązana do wypłaty dodatku mieszkaniowego nauczycielom szkół powszechnych.

Natomiast za mieszkania, zajmowane przez nauczycieli szkół powszechnych w nowowzniesionych budynkach szkolnych, lub innych budynkach, stanowiących własność gminy, jeżeli budynki te oddane do użytku po 1 kwietnia 1938 r. gminie służy prawo pobierania czynszu w wysokości nieprzekraczającej otrzymywanego przez nauczyciela ze Skarbu Państwa dodatku na mieszkanie

Wyjątek stanowią kierownicy (nauczyciele kierujący) publicznych szkół powszechnych, którzy zwolnieni są od płacenia czynszu za dostarczone im mieszkania w budynkach szkolnych.

Z powyższego wyjaśnienia wynika, że obowiązek gminy dostarczania mieszkań nauczycielom publicznych szkół powszechnych nie został żadnymi przepisami uchylony, cytowana zaś ustawa z dnia 29. III. 1938 r. zniósła tylko obowiązek płacenia przez gminy dodatku na mieszkanie w wypadkach niedostarczenia względnie nieprzyjęcia przez nauczyciela mieszkania w budynku nie stanowiącym własności gminy. Prawo pobierania czynszu za dostarczone nauczycielom mieszkania w budynkach, stanowiących własność gminy — ustawa ograniczyła do tych mieszkań, które zostały oddane do użytku po dniu 1 kwietnia 1938 r.

Ministerstwo Administracji Publicznej podając powyższe do wiadomości ob. ob. Wojewodom (Prezydentom miast) — prosi o zawiadomienie o tym zainteresowane gminy miejskie i wiejskie.

Podsekretarz Stanu
Dr. Zaruk Michalski

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. I. Pers-2344/47

Warszawa, dnia 11 marca 1947 r.

Podając powyższe do wiadomości Ministerstwo Oświaty wyjaśnia, że nauczyciele szkół powszechnych, korzystający z mieszkań przydzielonych przez zarządy gminne, nie mogą pobierać dodatku na mieszkania ze Skarbu Państwa, z wyjątkiem tych nauczycieli którzy mieszkania służbowe zajmują w tych budynkach gminnych, które zostały oddane do użytku po dniu 1. IV. 1938 r.

Dyrektor Departamentu
E. Kuroczko

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Poz. 54

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. I. Pers-17227/46

Warszawa, dnia 13 listopada 1946 r.

Uposażenie nauczycieli zajętych w kilku szkołach

Wobec niejednolitego uposażenia nauczycieli pracujących nie w jednej szkole Ministerstwo Oświaty wyjaśnia co następuje:

1. Nauczyciel pozostający na etacie jednej szkoły i posiadający w tej szkole pełny wymiar godzin powinien otrzymywać za pracę dodatkową w innej szkole państwowej lub publicznej wynagrodzenie obliczone według zasad określonych w par. 11 rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 17. X. 1945 r. w sprawie wynagrodzenia opłacanych przez Państwo kontraktowych nauczycieli szkół państwowych i publicznych (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 5, poz. 199).

Z tymi nauczycielami winny być zawierane odpowiednie umowy.

2. Wymienione wynagrodzenie za pracę w innej szkole jak za godziny nadliczbowe ma miejsce tylko wówczas, gdy nauczyciel, pozostający na etacie jednej szkoły, nie wyczerpuje w tej szkole pełnego wymiaru godzin i wymiar ten uzupełnia w innej szkole przy jednoczesnym powierzeniu mu pewnej ilości godzin nadliczbowych w tej szkole, w której uzupełnia etat.

Dyrektor Departamentu
E. Kuroczko

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych, ZNP., Sekcja Szkół Zawodowych.

Poz. 55

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. I. Pers-298/47

Warszawa, dnia 6 lutego 1947 r.

Spr.: przesyłanie kompletnych akt osobowych do Państwowego Zakładu Emerytalnego

Do Ministerstwa Oświaty wpływają skargi, że podległe władze szkolne przy załatwianiu spraw emerytalnych przesyłają do Państwowego Zakładu Emerytalnego niekompletne akta osobowe, co powoduje dodatkową korespondencję między Państwowym Zakładem Emerytalnym, a władzą szkolną lub osobą zainteresowaną w sprawie nadesłania brakujących dokumentów i przewleka o kilka miesięcy pozytywne załatwienie sprawy.

W związku z powyższym w celu usprawnienia trybu załatwiania spraw zaopatrzeń emerytalnych oraz pensyj wdowich i sierocych polecam, co następuje:

1) Przed wysłaniem do Państwowego Zakładu Emerytalnego akt osobowych pracownika, który pełnił służbę czynną po ustaniu okupacji, należy

akta te uporządkować i skompletować. W razie braku w aktach dokumentów wymaganych przez władze skarbowe przy przyznawaniu i wymierzaniu zaopatrzeń emerytalnych należy pisemnie wezwać osoby zainteresowane do złożenia brakujących dokumentów z jednoczesnym poinformowaniem ich, że niezłożenie wymaganych dokumentów może spowodować opóźnienie załatwienia sprawy emerytalnej o kilka a nawet kilkanaście miesięcy.

2. Wdowy i sieroty po nauczycielach i funkcjonariuszach, zmarłych w czasie okupacji, wnoszące podanie o pensję wdowią lub sierocą za pośrednictwem władzy szkolnej należy informować, że wnoszenie podań bez załączników wymaganych przez władze skarbowe przynosi duże straty zainteresowanym, gdyż opóźnia przyznanie i wymiar zaopatrzenia i w razie potrzeby wzywać pisemnie do złożenia dokumentów

3. Przesyłane do Państwowego Zakładu Emerytalnego akta spraw emerytalnych winny zawierać:

a) dokumenty stwierdzające przebieg służby, uzasadniającej roszczenie o emeryturę, a w szczególności ustalające początkową i końcową datę służby państwowej, ciągłość tej służby, charakter stosunku służbowego;

b) dokumenty stwierdzające okoliczności mające wpływ na wysokość wymiaru emerytury (grupa ostatniego pobranego ze Skarbu Państwa uposażenia, służba wojskowa, studia wyższe, orzeczenie Komisji Lekarskiej o utracie zdolności do zarobkowania);

c) dokumenty wymienione w § 79 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1934 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 60, 1934, poz. 513).

Dyrektor Departamentu
E. Kuroczko

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Poz. 56

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. I. Pers-2428/47

Warszawa, dnia 2 lutego 1947 r.

Spr.: Zwrot kosztów pogrzebu funkcjonariuszów państw.

Ministerstwo Oświaty podaje do wiadomości i wykonania wyciąg z pisma okólnego Ministerstwa Skarbu z dnia 6. III. 1947 r. Nr. D. III. 3567/7/47 następującej treści:

Wypłaty z tytułu pośmiertnego winny być dokonywane na ogólnych zasadach, przewidzianych w przepisach rachunkowo-kasowych dla władz i urzędów państwowych (załącznik Nr. 1 do Dz. Urz. Min. Skarbu z dnia 30 marca 1935 r. Nr. 9, poz. 173).

Kredyty na wydatki z powyższego tytułu należy uruchamiać w par. 2 p. n. „Różne świadczenia osobowe” właściwych części, działów i rozdziałów budżetu.

W razie potrzeby władze i urzędy asygnujące mogą zarządzać wypłatę pośmiertnego nawet wtedy, gdyby asygnata chwilowo nie znajdowała pokrycia w otwartych kredytach, z tym jednak zastrzeżeniem, że władza niezwłocznie postara się o uruchomienie na ten cel odpowiedniego kredytu.

Przy tej sposobności Ministerstwo Skarbu nadmienia, że w przypadkach, gdy podstawą obliczenia pośmiertnego jest ostatnio przez zmarłego funkcjonariusza pobrane uposażenie, należy przez nie rozumieć uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami: **rodzinnym, lokalnym funkcyjnym, służbowym, naukowym i wyrównawczym.**

Zarazem Ministerstwo Skarbu nadmienia, że wobec postanowienia zawartego w art. 7 dekretu z dnia 14 maja 1946 r. o tymczasowym unormowaniu stosunku służbowego funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 139) w myśl którego funkcjonariuszowi państwowemu ani jego rodzinie nie służy prawo do uposażenia za okres od dnia 1 września 1939 r. do dnia ponownego objęcia służby państwowej, nie należy wypłacać pośmiertnego rodzinom tych pracowników, którzy zmarli w czasie okupacji.

Ministerstwo Oświaty wyjaśnia, że zasady powyższe należy stosować również do profesorów i pomocniczych sił naukowych w państwowych szkołach akademickich oraz do nauczycieli.

Dyrektor Departamentu
E. Kuroczko

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych, Państw Szkoły Akademickie, Państw. Szkoły Wyższe Nieakademickie.

Poz. 57

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. I. C-3930/47

Warszawa, dnia 13 marca 1947 r.

Zniesienie przydziałów aprow. pozakartkowych

Na mocy zarządzeń Min. Aprow. i Handlu z dn. 5. II. 1947 r. zmieniającego instr. z dn. 17. III. 1946 r. oraz zarządzenia tegoż Ministerstwa z dn. 7. III. 1947 r., zmieniającego instr. z dn. 11. V. 46 r. z dniem 1 marca 1947 r. zachodzą następujące zmiany w dotychczasowym zaopatrzeniu reglamentowanym, a mianowicie zostaje zniesione zaopatrzenie pozakartkowe:

- 1) burs i internatów,
- 2) zakładów opieki zamkniętej,
- 3) kolonii i półkolonii i letnisk,
- 4) akcji dożywiania dzieci,
- 5) domów wypoczynkowych (wczasów pracowniczych),
- 6) zjazdów oraz doraźnych kursów dokształcających i przeszkoleniowych.

Uczniowie zamieszkali w szkolnych bursach i internatach nie posiadają prawa do kart zaopatrzenia (par. 12 p. F., instrukcji z 22. V. 45 r.). Powyższe odnosi się również do uczniów liceów zawodowych zamieszkałych w bursach i internatach. Nie pozbawia to jednak tych ostatnich prawa do otrzymywania kart odzieżowych, z jakich korzystają inni uczniowie szkół zawodowych stopnia licealnego nie zamieszkujący w bursach i internatach. Sprawa ta zostanie dodatkowo uregulowana osobnym okólnikiem.

Należy niezwłocznie powiadomić wszystkie instytucje i zakłady korzystające dotychczas z zaopatrzenia pozakartkowego o wstrzymaniu z dniem 1 marca 1947 r. wszelkich świadczeń aprowizacyjnych w naturze.

Jednocześnie Min. Aprow. i Handlu zawiadamia, że na podstawie uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 14. I. 47 r. urzędy, przedsiębiorstwa, organizacje, instytucje i zakłady winny preliminować w swoich budżetach, względnie planach finansowych kwoty potrzebne do wyrównania w całości lub części skasowanych przydziałów i ekwiwalentów pieniężnych tym podwładnym pracownikom, podopiecznym względnie osobom organizacyjnie z nimi związanym, którzy zostali ich pozbawieni zgodnie z zarządzeniem Ministra Aprow. i Handlu z dnia 5. II. 47 r., z którym właściwy Minister uzna za stosowne w dalszym ciągu zapewnić pomoc aprowizacyjną.

W celu ułatwienia pracy urzędowi aprowizacyjnym Ministerstwo Aprow. i Handlu w najbliższym czasie wyda i rozesła jednolity tekst instrukcji z dnia 17. VIII. 46 r., z uwzględnieniem wszelkich zmian, jakie do tej pory nastąpiły.

Za Dyrektora Departamentu
A. Łukasiewicz
Naczelnik Wydziału

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Poz. 58

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. II. KN-1602/47

Warszawa, dn. 1 kwietnia 1947 r.

o przyjmowaniu kandydatów do Państw. Instyt. Robót Ręcz. w Bielsku.

Ministerstwo przesyła załączony komunikat o warunkach przyjmowania kandydatów do Państw. Instytutu Robót Ręcznych w Bielsku (woj. śląskie) w r. szk. 1947/48 celem poinformowania o jego treści: 1) tegorocznych abiturientów szkół średnich typu licealnego, 2) czynnych nauczycieli szkół powszechnych.

Podania nauczycieli reflektujących na przyjęcie do Instytutu Robót Ręcznych należy po zakwalifikowaniu przesłać do Dyrekcji tego zakładu najpóźniej do dnia 1 czerwca 1947 r. poczem kandydaci otrzymają zawiadomienie o dopuszczeniu do egzaminu sprawdzającego. Bezpośrednio

po tym egzaminie najpóźniej jednak do dnia 15 lipca br. Dyrekcja Państw. Inst. Rob. Ręcz. przedłoży Ministerstwu do zatwierdzenia wykaz kandydatów przyjętych do Instytutu. Ministerstwo zdecydowanie ostatecznie o przyjęciu, zatwierdzi listę kandydatów i prześle ją do Dyrekcji Instytutu, która na tej podstawie wystąpi do właściwych Kuratoriów o udzielenie przyjętym kandydatom rocznych urlopów.

Dyrektor Departamentu
H. Garbowski

1 zał.

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych, Dyrekcja
Państw. Inst. Robót Ręcznych w Bielsku
(woj. Śl.).

KOMUNIKAT

o warunkach przyjmowania kandydatów do Państwowego Instytutu Robót Ręcznych im. Władysława Przanowskiego w r. szk. 1947/48.

Na kurs I-szy Instytutu będą przyjmowani kandydaci obojga płci, uzdolnieni do rysunków i zajęć praktycznych (prac ręcznych), posiadający świadectwo dojrzałości ze szkół średnich typu licealnego.

Pierwszeństwo przy przyjmowaniu będą miały osoby, mogące się wykazać oprócz świadectwa dojrzałości specjalnymi studiami artystycznymi, technicznymi lub pedagogicznymi, ewent. praktyką pedagogiczną.

Nauka w Instytucie trwa dwa lata.

Osoby kończące Instytut Robót Ręcznych, po odbyciu dwuletniej praktyki pedagogicznej w charakterze nauczycieli tymczasowych i po zdaniu egzaminu z przedmiotów pedagogicznych, otrzymują dyplomy nauczycieli szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli.

Świadectwo ukończenia Instytutu Robót Ręcznych uprawnia bez żadnych dalszych egzaminów do nauczania zajęć praktycznych (prac ręcznych) i rysunków w szkołach powszechnych.

Studia w Instytucie Robót Ręcznych obejmują przedmioty następujące: rysunki odręczne, malarstwo akwarelowe, zasady kompozycji, roboty z tektury, drzewa, metalu i szkła, wyrób pomocy naukowych, roboty kobiece, fotografię, geometrię wykreślną, kreślenie techniczne, technologię, fizykę, elektrotechnikę, estetykę form plastycznych, metodykę zajęć praktycznych (prac ręcznych) i rysunków.

Podanie o przyjęcie do Instytutu należy składać osobiście, lub przesyłać pocztą pod adresem: Państwowy Instytut Robót Ręcznych Bielsko n/Śląsku ul. Słowackiego nr 24 — do dnia 15 czerwca r. b. Czynnici nauczyciele wnoszą podania o przyjęcie do Instytutu drogą służbową przez właściwe Kuratoria do dnia 30 kwietnia r. b.

Do podania należy załączyć następujące dokumenty w uwierzytelnionych odpisach: 1) metrykę urodzenia, 2) świadectwo dojrzałości, ewent. zaświadczenie dyrekcji szkoły, że kandydat(ka) w

czerwcu b. roku przystępuje do egzaminu dojrzałości, nadto: 1) życiorys, 2) trzy fotografie własnoręcznie podpisane, 3) świadectwo lekarskie, stwierdzające pomyślny stan zdrowia kandydata(ka), 4) rysunek z natury i kompozycję ornamentacyjną w dowolnej technice (ołówki, akwarela itp.), świadczące o uzdolnieniach kandydata(ka), oraz pięć sztuk znaczków pocztowych na listy polecone.

Na podaniu należy wyraźnie zaznaczyć adres kandydata(ka).

Poz. 59

Kuratorium Okręgu Szkolnego
w Krakowie

Nr. Og. 47962/46

Kraków, dnia 20 grudnia 1946 r.

**W spr.: 1) zapobieganiu klęsce pożarów leśnych
2) ochrony piękna przyrody.**

Kuratorium przesyła odpis okólnika Nr. 52 Ministerstwa Oświaty i odpis pisma Wojewódzkiego Związku Pszczelarzy w Krakowie w sprawach w nagłówku wymienionych — do wiadomości i podania treści wspomnianych pism do wiadomości wychowawców klasowych i młodzieży szkolnej.

Kurator Okręgu Szkolnego:
Wł. Gałęcki

Otrzymują:

Inspektoraty Szkolne oraz Dyrekcje wszelkiego rodzaju szkół w Okręgu.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
W a r s z a w a

OKÓLNIAK Nr. 52

z dnia 5 października 1946 r. (II.P.4170/46)
w sprawie zapobiegania klęsce pożarów leśnych.

Nawiązując do pisma Ministerstwa Leśnictwa z dnia 3 sierpnia 1946 r. nr. 1 (ScC—235/46) w sprawie zmobilizowania pomocy pośredniej i bezpośredniej dla zapobiegania częstym klęskom pożarów leśnych, które wyrządzają Państwu i społeczeństwu olbrzymie straty, Ministerstwo Oświaty zaleca nauczycielom: publicznych szkół powszechnych, gimnazjów i szkół zawodowych, zwłaszcza zaś szkół rolniczych i innych mających siedzibę na wsi, współpracę i pomoc przy zapobieganiu i zwalczaniu pożarów leśnych.

Należy młodzież pouczać o niebezpieczeństwie, przyczynach i skutkach pożarów i obowiązkach ich zwalczania.

a) W szczególności należy pouczyć młodzież aby nie powodowała pożarów leśnych przez palenie w lasach i w ich pobliżu — ognisk, gdyż jest to przestępstwem karalnym surowo przez sądy, a karne konsekwencje ponosi młodzież ewentualnie wraz z rodzicami (dzieci nieletnich),

b) nie spalała traw i pozostałości roślinnych,

c) nie przenosiła przez las otwartego światła,

d) nie porzucała w lesie nieugaszonych niedopałków i t. p.

Młodzież wiejska winna przygotować sprzęt do tłumienia pożarów leśnych, jak: łopaty, motyki, tłumice itp. W razie pożaru leśnego młodzież winna spieszyć z tym sprzętem do akcji gaszenia, podporządkowując się zarządzeniom władz, służby leśnej i straży pożarnej.

W miejscowościach o większym zalesieniu należy przy różnych okolicznościowych okazjach (np. zebraniach opieki szkolnej) uświadamiać dorosłych o doniosłości sprawy.

Tam, gdzie jest to możliwe, pożądane byłoby wyświetlanie filmów czy przeżrocy na powyższy temat. Młodzież wszystkich szkół, zwłaszcza zaś miejskich, chodzącą na wycieczki do lasów, należy pouczyć jak winna się zachować w lesie na wycieczce.

Wskazaniem byłoby organizowanie drużyn przeciwpożarowych ze starszych uczniów szkół powszechnych, uczniów gimnazjów i szkół zawodowych szczególnie wiejskich.

Minister
(—) Wycech

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych
Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych
Ministerstwo Leśnictwa.

Wojewódzki Związek Pszczelarzy
w Krakowie
L.III.15/1016/46.

Kraków, dnia 1. X. 1946 r.

Do
Kuratorium Okręgu Szkolnego
w Krakowie

Wojewódzki Związek Pszczelarzy na podstawie licznych doniesień ze strony pszczelarzy zwraca się do Kuratorium w następującej sprawie:

Na podstawie wydanego nakazu przez Kuratorium młodzież szkolna zbiera zioła lekarskie dziko rosnące, przy którym to zbieraniu wyrwa rośliny z korzeniami, w następstwie czego akcja ta grozi wyniszczeniem wielu roślin.

Zioła lekarskie są w znacznym procencie roślinami miododajnymi, przez wyniszczenie których zmniejsza się ilość pastwisk pszczelich, które i tak niepomiernie się zmniejszyły z powodu zmniejszenia zasiewów pól roślinami miododajnymi takimi jak np. rzepak, słoneczniki i t.p.

W następstwie tego faktu hodowla pszczół coraz więcej maleje, gdyż staje się nieopłacalna, co wychodzi na szkodę rolnictwu (nasiennictwu i sadownictwu).

Przy sposobności prosimy jak najusilniej o propagandę ochrony piękna przyrody. Stało się bowiem nieomal nagminne wyniszczanie istniejących wspaniałych często drzewostanów, a sadzone młode drzewka, zwłaszcza przydrożne nie mogą się ostać przed złośliwą ręką młodzieży, wylamującej złośliwie całe zasadzone aleje.

Podając o tym do wiadomości prosimy Kuratorium o wydanie dalszych zarządzeń.

(—) podpis nieczytelny
Kierownik Biura W.Z.P.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. O. OF. 9369/47.

Kraków, dnia 10 marca 1947 r.

Dotyczy: asygnowania dotacji
dla stołówek.

OKÓLNIK Nr. 4.

Izba Skarbowa pismem z dnia 25. III. 1947 r. Nr. W. III. 931/1/47 zawiadomiła, że w myśl zarządzenia Ministerstwa Skarbu z dnia 8 lutego 1947 r. Nr. D. III. 348/7/47 dotacje dla stołówek przy władzach i urzędach państwowych, poczynając od dnia 1 stycznia br. asygnować będą władze asygnując z kredytów budżetu administracji państwowej w drodze przelewu na rachunek bieżący dotyczącej stołówki.

Dla stołówek istniejących przy władzach i urzędach państwowych, posiadających rachunki bieżące w Kasie Urzędu Skarbowego — należy otworzyć subkonta prowadzonych rachunków bieżących, oznaczając je tytułem: „Stołówka pracowników Urzędu”

Jednocześnie Izba Skarbowa zawiadomiła, że do kwot asygnowanych na stołówkę mają zastosowanie przepisy o gospodarce ryczałtowej § 42 Przepisów rachunkowo-kasowych dla Władz i Urzędów Państwowych.

Podając powyższe do wiadomości polecam otworzyć nowe subkonto w księdze rachunku bieżącego (oprócz subkont przewidzianych w instrukcji o prowadzeniu rachunku bieżącego z dnia 17 stycznia 1946 r. Nr. O. OF — 1928/46 i zatytułować to „Stołówka pracowników zakładu”. Na subkoncie powyższym należy przechowywać wszystkie przelewy kredytów dokonywane przez Kuratorium z powyższego tytułu, oraz dokonywane wypłaty, z tym jednak zastrzeżeniem, że te wypłaty kredytowe na stołówkę nie będą przechodziły przez obroty księgi kasowej wydatków budżetowych (amerykanka), lecz tylko przez stracę kasową.

Wydatki z tego tytułu zostały objęte gospodarką ryczałtową wobec czego właściwe dowody rozchodowe obejmujące wydatki na wyżywienie pozostawać będą w archiwach rachunkowych w dyrekcjach zakładów oraz w Inspektoratach Szkolnych jako usprawiedliwienie rozchodów z rachunku bieżącego z subkonta „Stołówka pracowników zakładu”.

Sprawa dalszego asygnowania kredytów na stołówkę przedstawiać się będzie następująco:

1. Do dnia 20 każdego miesiąca poprzedzającego miesiąc asygnowania, Inspektoraty Szkolne zgłoszą zaoprzebowanie kredytu na stołówkę dla wszystkich nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze godzin.

Zapotrzebowanie to sporządzone w dwóch egzemplarzach w formie wykazów imiennych obejmujących rubryki 1. porz. imię i nazwisko, kwota oraz pokwitowanie odbioru według rejonów płatniczych musi być potwierdzone klauzulą podpisa-

ną przez Inspektora Szkolnego o następującej treści. „Stwierdzam, że nauczyciele objęci przyległymi wykazami są zatrudnieni w publicznych szk. powsz. powiatu w miesiącu 194. . r.”

2. Dyrekcje państwowych szkół średnich ogólnokształcących, Zakładów kształcenia nauczycieli szkół zawodowych i rolniczych zgłoszą zapotrzebowanie kredytu na stołówkę **tylko i wyłącznie dla nauczycieli zatrudnionych** w pełnym wymiarze godzin w dwóch egzemplarzach zaopatrzonych w klauzulę jak w punkcie 1) odpowiednio zmodyfikowane. Spisy te również muszą być nadesłane do Kuratorium najpóźniej do dnia 20 poprzedzającego miesiąc asygnowania.

Kuratorium zwraca przy tym uwagę, że Inspektori szkół, oraz dyrektorzy podległych zakładów, podpisując klauzulę o zatrudnieniu, biorą na siebie pełną odpowiedzialność za faktyczną liczbę podanych nauczycieli i pracowników administracji szkolnej, oraz, że pracownicy ci zatrudnieni są w pełnym wymiarze godzin.

Na podstawie zgłoszonego zapotrzebowania, Kuratorium dokona przelewu kredytu na stołówkę przyjmując za podstawę cyfrę zgłoszonych nauczycieli i pracowników administracji szkolnej oraz stawkę 600 zł miesięcznie dla każdej osoby, przy czym jeden egzemplarz wykazy zwróci Inspektorom Szkolnym oraz Dyrekcjom Zakładów, jako podstawę do wypłaty ryczałtu na stołówkę. Wypłacone listy nauczycieli zaopatrzone w potwierdzenie odbioru należności winny być przechowywane w Inspektoratach Szkolnych, oraz w Dyrekcjach Zakładów do dyspozycji organów kontrolnych.

Kurator Okręgu Szkolnego
Wł. Gałęcki

Otrzymują:

Dyrekcje państwowych szkół średnich ogólnokształcących szkół rolniczych zawodowych Zakładów Kształcenia Nauczycieli, oraz Inspektoraty Szkolne w Okręgu.

Poz. 61

Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych
Departament Przebudowy Ustroju Rolnego
Nr. U. R./2i l. 1/173.

Warszawa, dnia 30 stycznia 1947 r.

Odpis

Do Wojewódzkich Urzędów Ziemskich
w/g rozdzielnika

Spr.: wyłączenie od parcelacji gruntów na potrzeby szkół powszechnych

Z nadesłanych do Ministerstwa przez poszczególne Wojewódzkie Urzędy Ziemskie wniosków w przedmiocie wyłączenia od parcelacji gruntów dla szkół powszechnych wynika, że nie we wszystkich wypadkach projektowane wyłączenia na ten cel uzgadniane są z lokalnymi władzami szkolnymi.

Mając na uwadze, że władze te jako odpowiedzialne za należyty rozwój szkolnictwa powszechnego, są najbardziej zainteresowane w odpowiednim rozmieszczeniu projektowanych wyłączeń dla szkół powszechnych, Ministerstwo poleca we wszystkich wypadkach przydziału gruntów na cel powyższy porozumiewać się z właściwymi Inspektoratami Szkolnymi i opinie tych Inspektoratów załączać do przedkładanych przez Wojewódzkie Urzędy Ziemskie do Ministerstwa wniosków o wyłączenie na ten cel gruntów od parcelacji w trybie art. 16 dekretu z dnia 6. IX. 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej.

w/z Dyrektor Departamentu
Inż. Cz. Dąbrowski

Ministerstwo Oświaty w Warszawie
do wiadomości

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Nr. III. P. 720/47.

Warszawa, dnia 3 marca 1947 r.

Wyłączenie od parcelacji gruntów na potrzeby szkół powszechnych

Ministerstwo Oświaty podaje do wiadomości okólnik Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie wyłączenia od parcelacji gruntów na potrzeby szkół powszechnych z prośbą o wydanie potrzebnych zarządzeń.

Dyrektor Departamentu
W. Schayer

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. O. 11104/47.

Kraków, dnia 19 marca 1947 r.

Wyłączenie od parcelacji gruntów na potrzeby szkół powszechnych

Podając powyższe do wiadomości, Kuratorium poleca Inspektorom Szkolnym sporządzenie wykazu gruntów potrzebnych dla istniejących i projektowanych szkół wszelkiego typu w powiecie (o ile tego dotychczas nie zrobiły) i wystąpienie z opracowanymi wnioskami do miejscowych Powiatowych Urzędów Ziemskich o przydzielenie tych gruntów szkołom.

We wnioskach należy uwzględnić grunta dla szkół powszechnych, szkół zawodowych (rzemieślniczych) wszystkich typów i średnich szkół ogólnokształcących. Należy wziąć pod uwagę działki budowlane dla budynków szkolnych i mieszkalnych dla nauczycieli, place sportowe, ogródki przyszkolne, place pod warsztaty i pracownie.

Wnioski Inspektoratów mają uwzględnić także grunty na gospodarstwa pomocnicze dla internatów przy zbiorowych szkołach powszechnych i szkołach średnich i zawodowych, a szczególnie przy Zakładach Kształcenia Nauczycieli. Gospodarstwa te, zgodnie z projektem Resortu Oświa-

ty, mają służyć jako pomoc internatom w utrzymaniu niezamożnej młodzieży i jako warsztat pracy wychowanków. Średnio należy przewidzieć w miejscowościach, gdzie jest odpowiednia ilość młodzieży szkolnej, pomieszczenie dla internatu i budynki gospodarcze. Do tego celu nadawałyby się szczególnie ośrodki majątków, podlegających parcelacji.

Wyznaczenie działki dla internatu przy szkołach średnich należy przeprowadzić w porozumieniu z dyrektorami tych szkół, przy czym także w wypadku istnienia kilku szkół średnich w powiecie, należy ograniczyć się do projektowania tylko jednego internatu, opartego o gospodarstwo rolne. Także dla zbiorczych szkół powszechnych nie należy przewidywać więcej internatów tego rodzaju, jak jeden na powiat.

Wobec tego, iż projektowane wyłączenia gruntów dla szkół nie zawsze były uzgadniane z lokalnymi władzami szkolnymi, co zresztą stwierdza okólnik Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, podany w odpisie na wstępie, Inspektoraty Szkolne winny ściśle współpracować w Powiatowym Urzędzie Ziemskim i dopilnować, by wymiar gruntów dla szkół zależnie od warunków miejscowych był jak najkorzystniejszy i położenie działek dogodnie dla pracy młodzieży szkolnej.

Kurator Okręgu Szkolnego
Wł. Gałęcki

Otrzymują:

Dyrekcje państw. i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu.

Poz. 62

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. Og. 13534/47.

Kraków, dnia 2 kwietnia 1947 r.

W sprawie współpracy Kół Szkolnych z T. P. Ż. z Pow. Oddz. T. P. Ż.

Towarzystwo Przyjaciół Żołnierza Zarząd Okręgu w Krakowie, ul. Smoleńsk 33, zwróciło się do Kuratorium z prośbą o powiadomienie Szkolnych Kół T. P. Ż., ażeby nawiązały kontakt z Powiatowymi Oddziałami T. P. Ż. i przekazały im 25% ze składek członkowskich wraz z odnośnym sprawozdaniem. Nadto Zarząd Okręgu Kraków powiadamia, że w myśl okólnika Zarządu Głównego T. P. Ż. w Warszawie z dnia 15. X. L. dz. 3198/46 punkt 4, do przyjmowania członków T. P. Ż. powołane są Kola i że członkowie rzeczywistości i wspierający winni wypełniać deklarację w 2-ch egzemplarzach z tym, że jeden zostaje wysłany wydziałowi personalnemu Oddziału Pow.

Minimalna składka dla członka T. P. Ż. wynosi zł 5 miesięcznie, a wpisowe zł 10.

O powyższym Kuratorium podaje do wiadomości celem powiadomienia Kół Szkolnych T. P. Ż., a jednocześnie podaje wykaz Oddziałów T. P. Ż.

1. Zarząd Oddziału T. P. Ż. Kraków—Miasto — ul. Basztowa 15.
2. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Kraków—Powiat — Al. Słowackiego 20.
3. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Tarnów — ul. Małczewskiego 6.
4. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Dąbrowa Tarn. — Starostwo Ref. Wojsk.
5. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Brzesko — Starostwo.
6. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Bochnia — Starostwo, Ref. Wojsk.
7. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Miechów — ul. Wolbromska 8.
8. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Olkusz — Starostwo, Ref. Wojsk.
9. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Chrzanów — Starostwo.
10. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Wadowice — ul. 3 Maja 10. Ob. Jasińska.
11. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Żywiec — Starostwo, Ref. Wojsk.
12. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Biała Krak. — Starostwo, Ref. Wojsk.
13. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Nowy Targ—R. K. U.
14. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Nowy Sącz — ul. Jagiellońska 30.
15. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Limanowa — Starostwo, Ref. Wojsk.
16. Zarz. Oddz. T. P. Ż. Myślenice — Starostwo, Ref. Wojsk.

Otrzymują:

Dyrekcje szkół średnich państw. i pryw. wszelkiego rodzaju, oraz Inspektoraty Szkolne w Okręgu, oraz T-wo Przyj. Żołnierza Zarządu Okręgu w Krakowie, ul. Smoleńsk 33.

Kurator Okręgu Szkolnego:
Wł. Gałęcki

Poz. 63

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego

Kraków, dnia 9 stycznia 1947 r.

W sprawie Kursu pracy morskiej.

Stosownie do pisma Ministerstwa Oświaty z dnia 28. III. 1947 r. Nr. VII. 505/47 Kuratorium oznajmia, że Państwowe Centrum Wychowania Morskiego (Gdynia, Al. Zjednoczenia 3) organizuje w lecie bieżącego roku kursy pracy morskiej. Uznając akcję tę za wielce pożyteczną Ministerstwo zezwala męskiej młodzieży szkolnej na udział w tych kursach.

Dyrekcja Państw. Centrum Wychowania Morskiego nadesłała do Kuratorium odpowiednią ilość ulotek informacyjnych w sprawie kursów dla szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, zaś bezpośrednio do Inspektoratów — dla szkół powszechnych (2-ch najstarszych klas).

Ulotki te Kuratorium przesyła równocześnie szkołom średnim ogólnokształcącym, zawodowym

i zakładom kształcenia nauczycieli (Inspektoraty Szkolne otrzymują ulotki bezpośrednio z POWM) i poleca najgoręcej zachęcić młodzież szkolną do udziału w kursie.

Kurator Okręgu Szkolnego:
Wł. Gałęcki

Otrzymują:

Inspektoraty Szkolne oraz Dyrekcje państw i przyw. szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu.

MŁODZIEŻ NA MORZE!

Mamy ponad 500 km. wybrzeża. Nie jesteśmy jednak jeszcze państwem morskim w pełnym tego słowa znaczeniu. Tylko to państwo może się nazywać morskim, które potrafi żyć z morza. Są narody, które na morzu się wzbogaciły i których potęga płynie z posiadania własnego wybrzeża.

I my musimy znaleźć się w ich szeregu, musimy ugruntować naszą potęgę i nasze narodowe i osobiste bogactwo na morzu.

Aby to osiągnąć, musimy jak najwcześniej przestać myśleć o morzu jako symbolu wypoczynku, plaży i pięknego żaglowego jachtu. Morze to przede wszystkim praca, ciężki trud i zmaganie się z przeciwnościami. Ale zapewniamy Was, że pracownicy morza i przemysłu związanego z morzem — zadowoleni są ze swej pracy i dobrze zarabiają. O wiele bardziej opłaca się być rybakim na morzu niż urzędnikiem na lądzie. Morze daje to, o co na lądzie trudno — wspaniałą męską przygodę i możliwość poznawania innych krajów.

Aby jak najszybciej przekształcić nasze lądowe społeczeństwo na morskie, żeby przygotować jak najliczniejsze kadry morskich fachowców — powstało Państwowe Centrum Wychowania Morskiego.

W okresie letnim b. r. przez nadmorskie ośrodki PCWM przewinęło się w ramach bezpłatnych, miesięcznych kursów zapoznawczych wiedzy o morzu — około tysiąca młodzieży z głębi kraju. Wszyscy ci chłopcy zetknęli się z morzem nie od strony emocji i sportu — lecz od strony twardej rzeczywistości. W ciągu krótkich trzydziestu dni nie tylko żeglowali i wiosłowali na morskich szalupach, nie tylko zwiedzali porty, ich urządzenia i okolice, ale własnoręcznie pracowali przy wyładunku statków, własnoręcznie ciągnęli sieci łowiąc ryby z kutra czy łodzi, patroszyli je w wędzarni, wykańczali kutry na stoczni — stykając się z pracą na morzu i nad morzem w sposób najbezpośredniejszy.

Wynikiem kursów zapoznawczych jest nie tylko wielka ilość zgłoszeń do szkół morskich — do P.S.M., do szkoły Jungów czy Rybaków Dalekomorskich, ale przede wszystkim ogromna, stale powiększająca się rzesza przyjaciół, którzy wróciwszy do siebie w głąb kraju są szczerymi i świadomymi orędownikami spraw polskiego morza. Nie jeden z nich tu jeszcze powróci.

W lecie 1946 przez kursy PCWM przewinęło

się tysiąc chłopców. W lecie 1947 chcemy przyjąć znacznie więcej — 4 do 5 tysięcy. Całe wybrzeże zarozi się od „Chłopców z PCWM”.

Już teraz napływają liczne zgłoszenia, całe szkoły wybierają się do nas na lato. **W związku z tym pragniemy Was ostrzec:**

Na kursy zapoznawcze wiedzy o morzu w 1947 roku przyjmowani będą tylko ci kandydaci, którzy wykażą się ogólną orientacją w sprawach morskich. Ogólne przygotowanie jest niezbędne po to, żeby kursanci nie zgubili się w natłoku wrażeń, których tu nad morzem doznają i żeby podczas kursu nie tracić czasu na wykłady, bo można go lepiej wykorzystać w bezpośrednim zetknięciu się z morzem.

Aby ułatwić zdobycie minimum wiedzy o morzu — PCWM uruchomiło korespondencyjny kurs przygotowawczy na łamach miesięcznika „Żeglarz”. Kurs rozpoczął się w numerze 4-tym (październikowym) i trwać będzie do czerwca przyszłego roku. Co miesiąc otrzymają materiał z wiedzy o morzu do przerobienia i wskazówki pracy, a co pewien czas tekst sprawdzający. **Odbycie kursu przygotowawczego jest warunkiem przyjęcia na kursy letnie PCWM.**

Kurs przygotowawczy — to szereg ilustrowanych artykułów, reportaży i wywiadów, obejmujących w pięciu cyklach całokształt najogólniejszej wiedzy o morzu. Cykle są następujące: przyroda morza, ludzie morza, organizacja pracy morskiej, statki morskie i porty morskie. Poza tym każdy numer „Żeglarza” zawiera artykuły z cykłów: lektura morska i przygotowanie do kursów PCWM oraz szereg ciekawych nowel opowiadań czy artykułów nie objętych kursem.

Aby stać się uczestnikiem kursu przygotowawczego wystarczy przesłać do PCWM zgłoszenie oraz zaprenumerować „Żeglarza” na okres 9-ciu miesięcy (90.— zł. konto PKO Nr. XI-160).

Uczestnicy kursu przygotowawczego powinni kompletować „Żeglarza”, traktując go jako swój podręcznik. Dotychczas wydawane numery od 1—4 znajdują się jeszcze w ograniczonej liczbie w posiadaniu Administracji. Można je nabywać w cenie 8.— zł. za egzemplarze numeru 1, 2 i 3 oraz po 12.— zł. za numer 4-ty.

Wzór zgłoszenie na kurs przygotowawczy

ZGŁOSZENIE NA KURS PRZYGOTOWAWCZY

Nazwisko i imię

dokładny adres

data urodzenia

wykształcenie

czy się uczy czy pracuje

w jakim zawodzie

przynal. do org, młodz

zawód ojca

kiedy zaprenumerował „Żeglarza”?

Wyciąć i przesać do P. C. W. M., Gdynia, Al. Zjednoczenia 3
REDAKCJA „ŻEGLARZA”

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. Og. 14039/47.

Kraków, dnia 10 kwietnia 1947 r.

Propaganda akcji osadnictwa
na terenie szkół.

Podając poniżej odezwę do wiadomości, Kuratorium zaleca ob. ob. Dyrektorom i Nauczycielom szkół wszystkich typów, a przede wszystkim Nauczycielstwu publ. szkół powszechnych wykorzystać ją w formie pogadanek na lekcjach szkolnych, jak również przy zetknięciach z młodzieżą w świetlicach oraz rodzicami młodzieży szkolnej na zebraniach Komitetów Rodzicielskich.

Otrzymują:

Inspektoraty Szkolne oraz Dyrekcje
szkół wszystkich typów w Okręgu
Kurator Okręgu Szkolnego:
Wł. Gałecki

Wojewódzka Rada Społeczna
Osadnictwa Spółdzielczo-Parcelacyjnego

Rolnicy Województwa Krakowskiego!

Województwo Krakowskie jest najgęściej zaludnioną częścią Polski. Panuje w niej przeludnienie na wsi szkodliwe dla całości gospodarki narodowej, szkodliwe dla każdego rolnika ziemi krakowskiej.

Wy rolnicy sami najdotkliwiej odczuwacie skutki tego przeludnienia.

Wasze karłowate gospodarstwa o obszarze często stokroć mniejszym od 2 hektarów, nie mogą dostarczyć niezbędnych środków utrzymania dwustu tysiącom rodzin żyjących na takich właśnie gospodarstwach.

Nie zapewnicie sobie dostatniego bytu dziś, nie możecie tym bardziej oczekiwać tego w przyszłości.

Na przeludnionej ziemi krakowskiej czeka was i wasze rodziny niedostatek.

Jest na to skuteczna rada: na zachodnich ziemiach polskich milion hektarów roli uprawnej, zabudowania i urządzenia rolnicze czekają gospodarzy.

Reforma rolna trwa i dzięki niej dostaniecie na własność samowystarczalne 10 hektarów gospodarstwa.

Ci, którzy pojechali wcześniej, otrzymują już akty nadania ziemi na własność.

Przejazd na zachód jest bezpłatny, informacji udzielają gminy, Powiatowe Oddziały Państwowego Urzędu Repatriacyjnego oraz starostwa.

Rolnicy mający inwentarz żywy mogą otrzymać na zachodzie od razu samodzielne gospodarstwa z parcelacji.

Małorolni, mający nieliczny inwentarz złączeni w spółdzielnie otrzymują w ciągu pięciu lat przy pomocy Spółdzielni Osadniczo-Parcelacyjnych także samodzielne gospodarstwa.

Bezrolni i bezrobotni znajdują pracę dobrze płatną (pensje w gotówce, ordynaria w naturze, mieszkania) w majątkach Państwowych Nieruchomo-

ści Ziemskich, a zapisawszy się do Kas Gwarancyjnych, w ciągu 5-ciu lat również otrzymują gospodarstwa z parcelacji na własność.

Rolnicy Województwa Krakowskiego!
Zerwijcie z ciasnotą i niedostatkiem.

Wyjeżdżajcie na polskie tereny zachodnie po ziemię i dobrobyt.

Kraków, w marcu 1947.

Wojewódzka Rada Społeczna
Osadnictwa Spółdzielczo-Parcelacyjnego

Sekretarz:	Przewodniczący:
H. Kulesza	lnż. B. Kulesza
Dyr. PUR.	Wicewojewoda

Poz. 65

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. Og. 14357/47.

Kraków, dn. 12 kwietnia 1947 r.

W sprawach: I. Zwiedzania Zamku Królewskiego na Wawelu. II. Wycieczek szkolnych w czasie feryj letnich.

I. Dyrekcja Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu zwróciła się do Kuratorium z następującą odezwą:

W miesiącu czedwcu 1946 r. miało miejsce niezwykle liczne, wprost masowe zwiedzanie Zamku Królewskiego na Wawelu przez młodzież szkół Krakowa i Krakowskiego Okręgu Szkolnego, niektórych dni po kilka tysięcy osób. Dyrekcja Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu przyjmuje ten objaw zainteresowania młodzieży pamiątkami historycznymi z głęboką radością i stara się ułatwić ile możności zwiedzanie ich i objaśnianie przez fachowych przewodników.

Przewidując analogiczną akcję także przy końcu roku szkolnego w roku bieżącym, pragnęłaby uniknąć jednak nadmiernego obciążenia w pewne dni wycieczkami szkolnymi i wprowadzenie w zwiedzaniu Zamku na Wawelu przez młodzież pewnej równomierności.

Dla uniknięcia ścierania marmurowych posadzek komnat zamkowych wprowadzone zostało w roku bieżącym obowiązkowe używanie przy zwiedzaniu sukiennych pantofli, których zapas przygotowany będzie w szatni u wstępu do Zamku. Jednak i ten zapas ze względu na koszt jego sprawienia musi być ograniczony i przy zwiedzaniu Zamku przez wycieczki idące w tysiące osób może spowodować niekiedy dłuższe wyczekiwanie na zwolnienie pewnej ilości sukiennych pantofli przez poprzednią grupę zwiedzających.

Na te trudności zwraca uwagę Dyr. Państw. Zbiorów Sztuki na Wawelu z prośbą, by w innym okresie czasu zwiedzały Zamek na Wawelu szkoły krakowskie, w innym za szkoły przybyłe do Krakowa z innych miast, i by o spodziewanych liczniejszych wycieczkach szkolnych uwiadomianą była Dyrekcja Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu.

Podając powyższą odezwę do wiadomości Kuratorium ze swej strony prosi interesowane Dy-

rekcje (Kierownictwa) szkół o stosowanie się do życzeń wyrażonych w odezwie i w razie potrzeby bezpośrednie komunikowanie się z Dyr. Państw. Zb. Sztuki na Wawelu.

II. Zarząd Związku Flisaków na rz. Dunajcu w Sromowcach Niżnych, powiatu nowotarskiego, zakomunikował, że okres zbliżającego się sezonu letniego, w szczególności w okresie wakacji szkolnych, organizować będzie na większą skalę przyjmowanie i przewożenie zbiorowych wycieczek szkolnych mających za cel zwiedzenie Przełomu Dunajca w Pieninach.

W zakres tej organizacji wchodzi: 1) przejazd łódkami na rz. Dunajcu od m. Czorsztyna do Trzech Koron, względnie do Krościenka lub Szczawnicy, 2) zapewnienie zbiorowych noclegów, zapewnienie wyżywienia (śniadania, kolacje, ew. i obiady), 3) zapewnienie odpowiednich przewodników, 4) zbiorowy przewóz plecaków uczestników wycieczek furmankami z Czorsztyna do miejsca przyczepienia.

W związku z powyższym Zarząd Związku Flisaków prosi by organizujące wycieczki kierownictwa szkół podawały Kierownictwu Szkoły Powiatowej w Sromowcach Niżnych, które sprawują patronat nad wycieczkami szkolnymi, przynajmniej na 10 dni przed datą przybycia wycieczki dokładne dane następujące:

1. Wycieczka szkolna z miejscowości:
2. Data przybycia do Czorsztyna
3. Ilość osób biorących udział, dorosłych
dzieci
4. Cel wycieczki (Trzy Korony, czy Krościenko wzgl. Szczawnica).
5. Zapewnić wyżywienie (śniadanie, kolacja, ew. obiad, 2-gie śniad.).
6. Zapewnić nocleg.

Zarząd Związku nie jest w stanie obecnie dokonać kalkulacji cen wymienionych wyżej wycieczek, jednak zapewnia, że ceny te będą stosunkowo b. niskie, stosownie dla zbiorowych wycieczek szkolnych.

Kuratorium podaje powyższe do wiadomości i ew. wykorzystania.

Otrzymują:

Inspektoraty Szkolne, oraz Dyrekcje wszelkiego rodzaju szkół państwowych i prywatnych w Okręgu.

Kurator Okręgu Szkolnego
Dr St. Białas

Poz. 66

KOMUNIKATY:

a) w sprawie otwarcia szkół dla dorosłych.

1. Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 27. II. 1947 r. Nr. V K. D. 292/47 zarządziło otwarcie z dniem 1 marca 1947 r. Państwowego Koeduk. Gimnazjum i Liceum dla Dorosłych w Nowym Sączu.

2. Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 1. III. 1947 r. Nr. V K. D. 295/47 zarządziło otwarcie z dniem 1 marca 1947 r. Państwowego Koeduk.

Gimnazjum i Liceum dla Dorosłych w Tarnowie.

3. Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 1. III. 1947 r. zarządziło otwarcie z dniem 1 marca 1947 r. Państwowego Gimnazjum i Liceum dla Dorosłych w Wieliczce.

b) w sprawie Wytworni Pomocy Naukowych.

Wytwórnia Pomocy Naukowych T. W. Stejnauer, Kraków ul. św. Tomasza 26, tel. 553-04, na mocy zezwolenia Ministerstwa Oświaty wydała dla użytku szkolnego:

1. Model rozkładany tułowia — Znak PN. -Bi Nr. 4 — za zł. 15.000.
2. Model podskórnych części twarzy za zł. 3.500.

Ponadto w najbliższym czasie ukażą się następujące modele a to: w powiększeniu model ucha, oka, serca rozkładanego, krtani oraz naturalnej wielkości model mózgu.

Kuratorium zaleca szkołom wszelkiego rodzaju nabywanie — w miarę możliwości — omawianych modeli, jako pomocy naukowych dla szkół.

c) w sprawie regulaminu Kół Krajoznawczych

Doceniając wielkie znaczenie pracy krajoznawczej wśród młodzieży oraz w celu uregulowania podjętych prac o jednolite zasady organizacyjne Kuratorium podaje do wiadomości regulamin Kół Krajoznawczych młodzieży szkolnej zatwierdzony przez Min. WR. i OP. i ogłoszony jako załącznik w okólniku Nr. 90 z dnia 22 października 1935/I Pol. -1251/35 w sprawie Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej.

Wszelkie szczegóły dotyczące pracy krajoznawczej znajdują opiekunowie Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej w Wydawnictwie Polskiego Tow. Krajoznawczego „Koła Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej P. T. K.”, Warszawa 1947. (Do nabycia w Ognisku Krajoznawczym, Kraków, Starowiślna 48).

w z. Kuratora Okręgu Szkolnego
Dr. St. Białas
Naczelnik Wydziału

Regulamin Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej (Przedruk).

1. **Nazwa:** Koło Krajoznawcze im. (np. St. Staszica) uczniów Gimnazjum (np. w Chrzanowie).

2. **Celem** Kół jest wychowanie młodzieży na obywateli, znających swój kraj i jego potrzeby, przywiązanych od Państwa Polskiego i dbałych o jego wielkość i potęgę — a w szczególności: a) budzenie zamiłowania do wędrowek po kraju i rozwijanie samodzielności w jego poznawaniu, b) poznawanie warsztatów pracy ludzkiej, budzenie kultu pracy i ufności we własne siły, c) poznawanie i ocenianie wartości, wnoszonych do życia zbiorowego przez poszczególne warstwy społeczne i grupy etniczne, d) zapoznanie się z przeszłością ziemi i kultury polskiej, e) zbieranie materiałów krajoznawczych i współpraca z instytucjami naukowymi, f) ochrona swojszczyzny, zabytków historycznych i przyrody, g) budzenie

inicjatywy myśli i działania w kierunku umocnienia wielkości i potęgi Państwa (Polskiego), h) nawiązywanie i utrzymywanie łączności z Polakami zagranicą, i) szerzenie kultu wielkości zasłużonych Polaków, j) propaganda najżywotniejszych interesów Państwa, jak obrona garnic, dostęp do morza, rozwój lotnictwa itp., k) budzenie odpowiedzialności za dobro i potęgę Polski.

3. **Środki:** Koło dąży do urzeczywistnienia powyższych celów przez: a) przygotowywanie i urządzanie wycieczek, b) organizowanie kursów, obozów i zjazdów krajoznawczych, c) przygotowywanie i urządzanie odczytów i pogadanek, d) urządzanie wystaw i ogłaszanie konkursów, e) tworzenie świetlic, bibliotek i zbiorów, f) organizowanie schronisk wycieczkowych, g) wydawanie czasopism i książek.

4. **Fundusze:** Fundusze Koła składają się: a) ze składek członków, b) z dobrowolnych datków, c) z dochodów uzyskanych z przedsięwzięć.

5. **Członkowie:** Członkiem może być każdy uczeń, którego przyjmie Zarząd Koła, a Opiekun przyjęciu się nie sprzeciwi. Członkowie dzielą się na: a) zwyczajnych, b) czynnych, c) przewodników. Członkiem zwyczajnym jest uczeń, przyjęty przez Zarząd i opłacający wkładki miesięczne. Członkiem czynnym jest członek, biorący czynny udział w pracach Koła. Członkiem przewodnikiem pozostaje członek czynny, o ile złoży egzamin na przewodnika.

6. **Prawa członków:** Członkowie mają prawo: a) brać udział we wszystkich zebraniach, posiedzeniach naukowych i wycieczkach, b) korzystać z biblioteki i zbiorów Koła, c) biernego i czynnego wyboru do Zarządu i Komisji rewizyjnej, d) noszenia odznaki i korzystania z zapomóg.

7. **Obowiązki członków:** Członkowie mają obowiązki: a) opłacać wszystkie wkładki przez Walne Zgromadzenie uchwalone, b) popierać wszelkimi siłami cele Koła, c) zbierać materiały krajoznawcze (rysunki, fotografie, przedmioty muzealne, kartki widokowe, wycinki z gazet itp.), d) opiekować się zabytkami historycznymi, zwyczajami ludowymi i twórczością ludową, e) przenieść i popierać miesięcznik „Orli Lot”.

8. **Zarząd:** Zarząd składa się z przewodniczącego, skarbnika, sekretarza, bibliotekarza, ich zastępców i przewodniczących sekcji, o ile w łonie Koła się utworzą.

9. **Prawa Zarządu:** Zarząd ma prawo: a) przyjmować nowych członków, b) usuwać członków szkodliwych dla Koła lub niespełniających swych obowiązków członkowskich, c) zwoływać Walne Zebrania Koła.

10. **Obowiązki Zarządu:** Zarząd ma obowiązki: a) czuwać nad spełnianiem zadań Koła, b) urządzać odczyty, zebrania naukowe, zbiory i wycieczki, c) przysparzać nowych członków, d) opłacać do kasy Komisji K. K. M. S. 10% wkładek członków, e) przysyłać sprawozdania półroczne w styczniu i czerwcu.

11. **Opieka:** Kołem opiekuje się jeden z profesorów, uczący w tym zakładzie, w którym uczniowie tworzą Koło. Opiekun Koła jest pośrednikiem między Kołem a władzami szkolnymi i Polskim Tow. Krajozn., broni interesów Koła, urządza i zezwala na wycieczki, bada księgi Koła przy pomocy Komisji Rewizyjnej, składającej się z trzech członków, którą wybiera Walne Zgromadzenie Koła, rozstrzyga spory powstałe w Kole, przeprowadza egzaminy krajoznawcze na przewodników i mianuje członków czynnych i przewodników. Opiekunowie tworzą Komisję Kół Krajozn. Mł. Szk. Zarządu Głównego Pol. Tow. Krajozn.

12. **Organizacja pracy:** Praca Koła dzieli się na dwa działy: a) ogólny, obejmujący ziemie całej Polski, b) szczegółowy, obejmujący ściśle ograniczony teren. W dziale ogólnym członkowie Koła zapoznają się zapomocą odczytów, książek, atlasów z ziemiami Polski, szczególnie tych okolic, do których projektują wycieczki. W dziale szczegółowym członkowie Koła starają się o jak najdokładniejsze poznanie pewnego przez siebie obranego „terenu krajoznawczego”, zbierają szczegółowe materiały krajoznawcze przy pomocy kwestionariuszy wydawanych przez Komisję KKMS.

13. **Teren krajoznawczy:** Terenem krajozn. Koła jest obszar (powiat, obwód), z którego uczniowie uczęszczają do danej szkoły. Gdy w pewnym mieście jest więcej Kół, to obierają sobie albo wspólny teren pracy, albo dzielą go według okręgów lub tematów opracowanych.

14. **Sekcje i zastępy:** Koło dzieli się na sekcje, z których każda zajmuje się innym przedmiotem badań i noszą nazwy: np. etnologiczna, faunistyczna, geologiczna, ochrony przyrody, fotograficzna, muzealna, wycieczkowa itp. Sekcje dzielą się na zastępy krajoznawcze, które w oznaczonym dniu rozchodzą się do różnych wsi i starają się zebrać materiał krajoznawczy.

15. **Organ Kół:** Organem Kół krajozn. jest miesięcznik „Orli Lot”. Koła przysyłają swe prace i sprawozdania z wyników swych poszukiwań do Redakcji „Orlego oLtu”, która je odpowiednio zużytkuje.

16. **Rozwiązanie Koła:** W razie rozwiązania Koła majątek Koła przechodzi na własność Zakładu przy którym Koło istniało, a Archiwum Koła do Archiwum Komisji.

OGŁOSZENIA:

1. Gedroyć Gedynim unieważnia zgubioną legitymację szkolną Nr. 294, wystawioną przez państw. Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Olkuszu.

2. Lizak Eustachiusz unieważnia zgubione świadectwo ukończenia klasy V-tej publ. szkoły powszechnej w Zembocinie, pow. Miechów, z dnia 25 czerwca 1937 r. Nr. 110.

3. Józef, Zdzisław Adamowski, ur. 18. IX. 1916 r. w Sunach, gub. Charkowskiej, unieważnia świadectwo dojrzałości z liceum matematycz-

no-fizycznego, wydane w lipcu 1945 r. przez Kuratorium O. S. Krakowskiego.

4. Eugeniusz Drożdżikowski unieważnia zagubioną legitymację służbową, wystawioną przez Dyрекcję I. państw. gimnazjum i liceum im. Nowodworskiego w Krakowie.

5. Smutek Józefa, nauczycielka szkoły powszechnej w Dąbrowie Tarnowskiej, unieważnia zagubioną legitymację nauczycielską, wydaną przez Inspektorat Szkolny w Dąbrowie Tarnowskiej.

6. Mazur Zofia ur. 14. V. 1920 r. unieważnia zagubione świadectwo dojrzałości, wydane przez Dyрекcję państw. Liceum i Gimnazjum w Olkuszu w roku 1920.

7. Jadwiga Kwapiszewska unieważnia zagubione świadectwo ukończenia 4-ch klas gimnazjum ogólnokształcącego w roku szk. 1945—46, wydane przez Dyрекcję gimnazjum prywatnego im. Kaplińskiej w Krakowie.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

GABRIEL MAZURKIEWICZ

Wychowanie fizyczne w porze letniej

O wychowaniu fizycznym wiele się mówi i pisze. Za to w praktyce (zdaje się) mniej się w tym kierunku czyni. Składa się na to wiele przyczyn. M. in. brak najistotniejszych warunków dla prowadzenia w. f. na terenie szkoły jest najczęstszym tu argumentem.

Trzeba wyznać szczerze, że i nasze fachowe przygotowanie do prowadzenia w. f. nie zawsze bywa odpowiednie. Często nauczyciel-miłośnik w. f. staje bezradny wobec piętrzących się trudności, jakie napotyka w swojej pracy. I nic dziwnego. By stać się dobrym wychowawcą fiz., to prócz dyspozycji wrodzonych w tym kierunku, prócz znajomości psychologii dziecka i podręczników metodycznych z w. f., potrzeba gruntownego poznania anatomii człowieka, systematyki i teorii w. f.

Nie każdą wiedzę zdobędzie się drogą samokształcenia. Często potrzeba rady kogoś doświadczonego. Właśnie takimi doradcami dla wychowawców fiz. są instruktorzy w. f. okręgowi, powiatowi i gminni oraz konferencje rejonowe i informacyjne wych. fiz. Od ich umiejętności podejścia do naszej pracy i od skuteczności ich zamierzeń, zależeć będzie w dużej mierze realizacja programu w. f., a co za tym idzie, teżyzna przyszłego pokolenia.

A trzeba podkreślić, że trudności w pracy wychowawcy fiz. powiększyły się znacznie. Młodzież nasza po tylu latach okupacji, latach lęku o najdroższych, niedożywienia i braku nieraz najkonieczniejszych potrzeb materialnych przychodzi do szkoły z anemią, zaczątkami gruźlicy, skłonnościami do skoliozy i kifozy. Z taką młodzieżą musi wychowawca fizyczny bardzo umiejętnie postępować, by ten stan w jak najkrótszym czasie poprawić, mając na uwadze kardynalną zasadę, że mięsień nie ćwiczony nie rozwija się odpowiednio, ale ćwiczony nadmiernie, lub umiejętnie marnieje.

Ponieważ zbliża się okres wiosny i upragnionego po obecnej zimie lata, kiedy wyjdziemy

z naszą młodzieżą na świeże powietrze i słońce, chcę się podzielić z koleżeństwem moimi uwagami nad realizacją programu w. f. w porze letniej.

Wych. fiz. zdążając w swym celu do podtrzymania i pomnożenia zdrowia dziecka, do wyrobienia dzielności i sprawności, posługuje się pewnymi środkami fizycznymi. Najważniejszymi z nich są: odżywianie, powietrze, słońce, woda. Powietrze (prócz oddychania) oddziałując na skórę podrażnia jej zakończenia nerwowe, przez co wywołuje dodatnie zmiany w przemianie materii. Promienie słoneczne, a w szczególności promienie pozafioletkowe ułatwiają przemianę materii, goją i leczą rany oraz dodatkowo wpływają na sfery psychiczne. Woda (prócz działania chemicznego i hartującego) przez tarcie i uderzanie, podrażnia zakończenia nerwowe skóry, oraz zwęża naczynia krwionośne. Wpływa to dodatkowo na akcję serca, pracę płuc i apetyt.

To krótkie zestawienie wykazuje, jak wielkie znaczenie dla wych. fiz. mają wymienione wyżej środki. Znaczenie to wzrasta i przybiera na ważności szczególnie w środowisku wiejskim, gdzie młodzież szkolna z braku sal gimnastycznych musi często w porze zimowej odbywać ćwiczenia w małej dusznej klasie. Szkodę tę można i winno się powetować na wsi w porze letniej, gdzie ma się możliwość korzystania w całej pełni ze świeżego powietrza, słońca i wody.

Ze wskazanego przez program materiału można stosować w porze letniej następujące typy lekcji: 1) lekcje gier i zabaw (szczególnie w klasach niższych); 2) lekcje wych. fiz. z zabawami i grami; 3) lekcje poświęcone pływaniu (tam, gdzie są ku temu warunki); 4) lekcje poświęcone ćwiczeniom polowym i terenowym; 5) wycieczki.

1. Lekcje gier i zabaw mają na celu dać uście popędowi do bawienia się, jak tkwi w każ-

dym dziecku. Poza tym mają one wielkie znaczenie wychowawcze i społeczne. By ten cel mogły osiągnąć, muszą uwzględnić zainteresowania dzieci, ich możliwości fizyczne oraz warunki, w jakich się szkoła znajduje. Lekcja gier i zabaw nie może być wypełniona jedną lub choćby kilkoma zabawami jednego typu, np. skoczną, bieżną albo tylko rzutną. Ma ona tak jak inne typy lekcji przećwiczyć większe grupy mięśni w formie zabawowej. Winna więc łączyć poszczególne elementy (bieg, rzut, skok) zaczynając od nasilenia słabszego, poprzez większe natężenie, aż do uspokojenia narządów wewnętrznych. Na początku takiej lekcji można zastosować ćwic. kształtujące. Można je również wprowadzić i przy końcu, jako ćwic. poprawiające postawę. Będzie to miało miejsce szczególnie wówczas, kiedy niektóre zabawy będą wpływały mniej poprawnie na postawę dzieci. Wskaźnikiem, jak długo ma trwać jedna zabawa, będzie zainteresowanie dzieci. Nie można dopuszczać do znużenia i zniechęcenia.

2. Lekcje wych. fiz. z zabawami i grami, jako formę ścisłą można wprowadzić od kl. V. Mają one za zadanie poza wartościami wychowawczymi (karność, obowiązkowość, podporządkowanie) i psychicznymi (wyrabianie silnej woli, odwagi, szybkiej reakcji, orientacji) przećwiczyć wielkie masy mięśniowe.

W opracowaniu takiej lekcji należy przestrzegać zasady: najpierw ćwiczenia łatwiejsze i o małym natężeniu mięśniowym. Stąd wypływa podział toku lekcyjnego na: I. ćwiczenie wstępne, II. główne, III. końcowe. Przypomnieć warto, że tok lekcyjny nie jest równoznaczny z podziałem ćwiczeń na porządkowe, kształtujące, koordynacyjne i stosowane, umieszczone w programie. Tok lekcyjny dla wieku od 10—13 lat opracowany przez Sikorskiego, przedstawia się następująco: czas 2:13:1 (6:35:2—3 min.).

I. 1. Ćwicz. dyscyplinująco-wychowawcze, poprawiające postawę.

2. Ćwicz. ożywiające (śpiew, zabawa ze śpiewem, lub zabawa piłkami).

3. Ćwicz. nóg i ramion kształtujące ruch.

4. Ćwicz. tułowia w płaszcz. czołowej lub strzałkowej (prasa dynamiczna).

5. Ćwicz. przygotowawcze do skoku.

II. 1. Ćwicz. tułowia w płaszcz. strzałkowej (praca mięśni grzbietu dynamiczna).

2. Ćwicz. równoważne bez przyrządów.

3. Przygotowanie do zwisów, półzwis, krótkie zwisy.

4. Ćwicz. równoważne na przyrządach.

5. Zabawa lub gra bieżna.

6. Ćwicz. tułowia w płaszcz. czołowej.

7. Zabawa, lub gra bieżna. Zabawa z użyciem piłek.

8. Ćwicz. tułowia — forma zabawowa (inne niż wyżej).

9. Przygotowanie do walki wręcz (chl.), płasy (dziewcz.).

10. Skoki w formie zabawowej i poprawnej — elementy tańców (chl. i dziewcz.).

III. 1. Ćwicz. uspokajające.

2. Ćwicz. ożywiające (marsz ze śpiewem).

3. Pożegnanie.

Chcąc opracować lekcję (osnowę, wzorzec) według tego toku wybieramy poszczególne ćwic. wskazane w programie i wstawiamy je w odpowiednie punkty. Np. wzorzec dla V kl. na boisku bez przyrządów.

Do 1. punktu ćwic. wstępnych wybieramy: Zbiórka w dwuszeregu, odliczanie, równanie, tworzenie czwórek, przywitanie (str. 72 i 101 programu).

Do 2 pktu. Marsz ze śpiewem ze zmianą kierunku.

Pkt. 3. Zwykły bieg mazurowy z trzykrotnym przytupnięciem (str. 101). Kolumna ćwiczebna.

Pkt. 4. Z klęku podpartego, z pozostawieniem dłoni w miejscu — siad na piętach i kolejne odrywanie rąk od ziemi (str. 102).

Pkt. 5. Po kilku podskokach małych podskok jak najwyżej i doskok do przysiadu podpartego (str. 101). W podobny sposób wypełniamy wszystkie pkt. toku lekcyjnego i otrzymujemy wzorzec. Oczywiście, dobierając poszczególne ćwiczenia mamy na uwadze możliwości fizyczne młodzieży i jej znajomość danych ćwiczeń lub zabaw.

Po opanowaniu przez młodzież pewnych ćwiczeń z opracowanego wzorca, wprowadzamy inne ćwic., trudniejsze i bardziej złożone. Otrzymujemy wówczas wzorzec następny II, III i t. d.

Warto tu wspomnieć, że wszystkie ćwic. ramion i tułowia winny się odbywać w pozycjach izolowanych, a więc ćwic. ramion w pozycji siedzącej, a tułowia w pozycji leżącej lub siedzącej (ze względu na powiększanie się krzywizny lędźwiowej w pozycji stojącej). W braku odpowiedniego boiska można przerabiać wspomniane ćwiczenia stojąc (w wykroku lewą lub prawą nogą).

3. Lekcje poświęcone pływaniu mimo swych wielkich wartości fizjologicznych i praktycznych nie są z wielu względów wykorzystane. W początkach nauczania oswajamy dzieci z wodą przez zabawy w wodzie. Chodzi tu o wyzbycie się lęku, który zjawia się przed każdym, kto nie zżył się z wodą. Osiągniemy to przez następujące zabawy: Szybkie wskakiwanie do wody, walka pryskaniem na siebie, podskoki i pelzanie w wodzie, zanurzanie głowy w wodzie, przeskoki przez współwiczających, spokojne układanie się na wodzie, różne rodzaje berków itp. — wszystko na oznaczonym terenie i na głębokości do kolan.

Naukę pływania zaleca program rozpocząć od kl. III przy pomocy współwiczających, pływaków i pęcherzy.

4. Lekcje poświęcone ćwiczeniom terenowym typu harcerskiego (które występują od kl. III) będą miały za zadanie wyrobić u młodzieży takie dyspozycje, jak orientację w terenie, spostrzegawczość, orientowanie się według mapy, zaradność, przyzwyczajenie do niewygód. Na lekcje poświęcone tym ćwiczeniom można przeznaczyć 1 lub 2 godz. z tygodniowego rozkładu — połączyć je z lekcją geografii, przyrody lub inną. Można też prowadzić ćwiczenia terenowe podczas wycieczek.

5. Celem wycieczek będzie m. in. przyzwyczajenie dzieci do zbiorowego marszu, do utrzymywania karności w marszu, a także mają one zaszczerpić w młodzieży popęd do wędrowania i podróżowania, a co za tym idzie do wzbudzenia chęci poznania ziemi ojczyściej. By ten cel osiągnąć program zaleca organizować wycieczki dla celów wych. fiz. już od kl. I. Program podaje również odległość, szybkość marszu, czas trwania wycieczki dla każdej klasy. Każda wycieczka winna być tak obmyślana, by dała możliwość zorganizowania zabaw i gier na wolnym powietrzu i w wodzie. Na wycieczce winny dzieci zaznajomić się praktycznie z urządzeniem biwaku, posiłku i miejsca odpoczynku.

Przy organizowaniu wycieczek należy pamiętać o dwu zasadach: 1) szanujemy przyrodę, 2) miejsce, w którym biwakujemy pozostawmy takim, jakie było, gdyśmy przyszli.

Dr M. Dobrowolska

Wycieczki krajoznawcze*)

1. Krajoznawstwo i jego znaczenie.

Zadaniem krajoznawstwa jest wszechstronne poznawanie kraju, w szczególności zaś popularyzowanie i zbieranie wiedzy o środowisku, w którym żyje i działa człowiek, względnie grupy społeczne. Zadań swych nie pojmuje krajoznawstwo czysto teoretycznie. Jest ono ruchem kulturalno-społecznym i na tym polega jego specjalna wartość wychowawcza. Poznanie środowiska jest środkiem, który ma ułatwić młodemu pokoleniu wrośnięcie w swe otoczenie, przygotowanie się do zrozumienia swych zadań i do pracy w celu coraz lepszego **przetwarzania środowiska** w duchu każdorazowych potrzeb społecznych. Czynna postawa krajoznawcza wobec życia ma w dzisiejszej chwili przebudowy gospodarczej i społecznej pierwszorzędne znaczenie.

Każde środowisko geograficzne, każdy region stwarza inne warunki życia i pracy, inne formy

*) Artykuł niniejszy ujmuje zagadnienia wstępne: zadań krajoznawstwa, roli wycieczek i organizacji planu wycieczkowego. Metodę prowadzenia wycieczek omówimy w jednym z następnych numerów.

Tak przedstawiałaby się w krótkości realizacja programu wych. fiz. w porze letniej. Mimo najgorszych warunków, w jakich szkoła się znajduje, można stosować przynajmniej dwa typy lekcji z wyżej wspomnianych. Stosowanie tylko jednego typu będzie jednostronne, nie da możliwości wyżycia się dzieciom i osiągnięcia celów, jakie zakreśla program. W każdym razie wytyczną na lekcjach wych. fiz. winno być zdrowie dziecka, dzielność, odwaga, wytrzymałość, hart duszy i ciała — te właściwości, które cechują dzielnego (w całym tego słowa znaczeniu) człowieka.

N. B. Nie przewiduję specjalnych lekcji poświęconych tańcom narodowym i regionalnym. Uważam, że elementy tych tańców można wprowadzać przy ćwiczeniach kształtujących nogi. Po opanowaniu elementów, które będą stanowiły pewną całość figur tanecznych, a figury części tańców, możnaby wtedy przeprowadzić całą lekcję wypełnioną tańcami (szczególnie przed jakąś imprezą szkolną) traktując ją jako lekcję gier i zabaw.

Pisząc o środkach w. f. nie wspominam o znaczeniu odżywiania, jako jednym z podstawowych środków. Omijam to zagadnienie z tego względu, że jest ono jasne i da się sformułować w jednym lapidarnym powiedzeniu: Organizm bez odpowiedniego odżywiania nie rozwija się i niezdolny jest do większych wysiłków.

gospodarcze i społeczne, inne wysuwa zagadnienia wymagające rozwiązania.

Życie środowiska nie jest zamkniętym i skończonym procesem. Ustawicznej ewolucji podlega ziemia i jej przyroda. Ustawicznym zmianom ulega i życie świata organicznego, jakoteż życie społeczeństw ludzkich. Nic nie jest w stanie zatrzymać tego procesu w biegu. Ale człowiek jako istota aktywna może wskazać i torować kierunek tym przemianom, zależnie od swych potrzeb wyznaczać ich przebiegi. Dla krajoznawcy treścią i celem tego procesu jest **harmonijne zespolenie zjawisk ludzkich ze światem przyrody**.

Patrząc na ziemię i grupy ludzkie w ich ewolucji dziejowej jako na zmieniający się układ przystosowania człowieka do przyrody chce krajoznawca poznać wszystkie siły potencjalne i wyzyskać wszystkie zasoby środowiska geograficznego.

Krajoznawstwo więc wiąże się z **ruchem regionalnym**²), którego istota polega na wydo-

²) A. Patkowski, Nowe drogi ruchu krajoznawczego w Polsce. Ziemia 1934. — A. Patkowski, Krajoznawstwo, regionalizm i literatura, tamże.

byciu z poszczególnych krain geograficznych ich maksymalnych wartości zarówno w dziedzinie gospodarczej jak kulturalnej i ludnościowej¹⁾). Ruch ten oparty na gruntownej wiedzy o kraju i jego regionach toruje drogę **planowej przebudowie gospodarczej i społecznej**, mającej na celu podniesienie poszczególnych regionów na najwyższy poziom i ich harmonijne współdziałanie²⁾). Ruch regionalny, rozpowszechniony w Europie po pierwszej wojnie światowej, ma za sobą w Polsce poważne osiągnięcia zwłaszcza w zakresie regionalizmu gospodarczego³⁾).

W dobie wielkich przemian dziejowych, jak te, które obecnie przeżywamy, krajoznawstwo przez swą czynną postawę społeczną, przez rozszerzanie wiedzy o kraju i wnikanie w swoisty charakter poszczególnych regionów, we wzajemne zależności geograficzne, gospodarcze i społeczno-kulturalne wprowadza najlepiej młodzież w trudne zagadnienia i zadania związane z przebudową gospodarczą, społeczną i kulturalną kraju.

Jeżeli młodzież ma zrozumieć życie swego środowiska i ciężące na niej zadania, musi znać i rozumieć swe środowisko nauczyciel polski.

Poznanie środowiska nie jest sprawą łatwą.

To też wielką zasługą ruchu krajoznawczego, zogniskowanego w kołach krajoznawczych młodzieży było wprowadzenie regionalnego i społecznego pierwiastka do nauczania. Dzięki inicjatywie wybitnych krajoznawców⁴⁾ i pracy zapalonych nauczycieli-krajoznawców, dzięki wycieczkom i zjazdom krajoznawczym jakoteż czasopismom: „Orli Lot“ i „Ziemia“, szerzącym te idee w coraz liczniejszych grupach młodzieży — zbliżono ją przed wojną do własnego środowiska geograficznego, zaznajomiono w wielu szkołach z historią lokalną i zażytkami regionalnej kultury, z ideą ochrony przyrody ojczystej, zbliżono młodzież do wsi

i kultury ludowej, do pracy chłopa i robotnika, do spraw gospodarczych i społecznych swego regionu, stawiając jej przed oczy żywe wzory pracy społecznej w świetlicach robotniczych, w żłóbkach, spółdzielniach, domach i uniwersytetach ludowych⁵⁾).

Przepełnienie ideą regionalną szkoły polskiej jest obecnie zadaniem szczególnej wagi. Nauczyciel Polski współczesnej wprowadzający młodzież w trudne zagadnienia społeczne i gospodarcze znajdzie w ruchu krajoznawczym najlepsze oparcie. Miejsce abstrakcji i werbalizmu zajmie żywa prawda o własnym regionie i jego zadaniach.

2. ROLA WYCIECZEK KRAJOZNAWCZYCH

Wycieczka jest jedną z najbardziej celowych metod:

a) zaznajomienia młodzieży ze środowiskiem,

b) związania jej poprzez uczuciowe przeżycia i intelektualne skojarzenia ze swą ziemią, z grupami społecznymi i ich kulturą,

c) wprowadzenia młodzieży w rozumienie zadań, których rozwiązania oczekuje od niej przyszłość.

Tylko w bezpośrednim kontakcie z otoczeniem staje przed nami w całej rzeczywistości życie bieżące.

Wycieczka stanowi pierwszorzędną środek dydaktyczny. Unaocznia bowiem młodzieży zjawiska przestrzenne, ćwiczy jej zmysł spostrzegawczości i zdolność kojarzenia zjawisk. Jest najważniejszym środkiem umysłowania procesów przebiegających w przyrodzie i w życiu człowieka, a wyłącznym sposobem rozumienia zespołów zjawisk i ich współzależności.

W pracy szkolnej nie zawsze zdajemy sobie sprawę z trudności, przed którymi staje umysł dziecka. Używamy pojęć trudnych, operujemy elementami, których dziecko nie widziało. Żądamy od dziecka wysiłku wyobraźni nie dając jej oparcia o kontakt z rzeczywistością otoczenia. Tworzymy pojęcia werbalne, grupy takich pojęć i błędnych wyobrażeń o świecie. Wyrasta w ten sposób młodzież nieprzygotowana do brania udziału w rozwiązywaniu zadań bieżącego życia, bo nie znająca tego życia.

Wycieczka ułatwia bardzo pracę nauczyciela-krajoznawcy — można powiedzieć — jest jej najistotniejszą treścią. Realizuje równocześnie ważny postulat wychowawczy. Stawia młodzież w sytuacji, zmuszające ją do aktywnego udziału i rozwiązania zagadnień drogą: a) własnych obserwacji, b) kojarzenia elementów i zespołów obserwowanych lub procesów przebiegających w środowisku, c) wyciągania wniosków.

¹⁾ Por. spr. wycieczkowe X. Państw. Gimn. w Krakowie do Albigowej i Gacj pod kierunkiem St. Niemcówny, *Wiś i Państwo*, r. 1938.

¹⁾ Por. St. Pawłowski, *Regionalizm geograficzny w Polsce. Ruch regionalny w Europie*. Warszawa 1934.

²⁾ P. Sawickij, *Rosyjskie krajoznawstwo naukowe i problemy podziału regionalnego RSFSR* tamże.

³⁾ W. Ormicki, *Regionalizm gospodarczy w Polsce*. Tamże.

⁴⁾ Twórców ruchu regionalnego w Polsce: E. Romera, prof. geografii Uniw. Lwowskiego, St. Pawłowski, prof. geografii Uniw. Jagiell. zamordowanego przez Niemców, L. Sawickiego, prof. geografii U. Jagiell., założyciela Kół Krajoznawczych młodzieży szkolnej, A. Patkowskiego, zamordowanego przez Niemców, A. Janowskiego, L. Węgrzynowicza, prezesa Kół Krajoznawczych młodzieży szkolnej oraz młodszych, St. Niemcówny, W. Ormickiego, zamordowanego przez Niemców.

Wycieczka jest jakgdyby wielkim laboratorium doświadczalnym, którego nie byłaby w stanie stworzyć w swym gmachu nawet najbardziej nowoczesna szkoła.

Wartość wycieczki potęguje szczególnie zespolenie wiedzy o kraju z momentem uczuciowego przeżycia. Jest ona środkiem, zapalającym uczucia młodzieży, oddziałującym na całość jej psychiki i wywołującym akty woli. Wycieczka dostarcza nam przebogatych doznań estetycznych. Niezastąpione źródło wieczyściego piękna, jakim jest przyroda, przepala nasz świat przeżyć i spaja nas najsilniej z naszą polską ziemią.

Wielkość kultury narodowej jest w stanie odczuć tylko człowiek wprowadzony w jej zrozumienie nie tylko za pośrednictwem piękna dzieł literackich oraz muzyki, ale i prawdy, jaką tchną żywe kamienie — pomniki architektury, dzieła rzeźby i malarstwa. Estetyczne wzruszenia na widok strzelistego piękna gotyku czy tajemniczego uroku prastarych ruin — podziw dla nowoczesnej techniki i jej twórców spajają przeszłość z teraźniejszością, uczą młodzież uznania dla twórczego indywidualnego i zbiorowego wysiłku.

Elementy kultury ludowej pokazywane w muzeach etnograficznych są jedynie szczątkiem piękna, jakie płynie ku nam z kapliczki, stojącej samotnie wśród rozpostartych pól, — uroku jaki roztacza cisza wiejskiego kościółka lub wieczór spędzony w kole tradycyjnej rodziny chłopskiej.

Ciężki znój chłopca, trud górnika, mędrza załuków robotniczych zapada w duszę tysiącem zapytań, zmusza do refleksji i pobudza wolę do pracy nad przebudową stosunków społecznych.

Obserwacja współdziałania zbiorowego na terenie świetlic robotniczych czy domów ludowych stawia przed młodzieżą realne wzory pracy najbliższego jej środowiska — uczy rozumieć, jakie zadania ma do spełnienia człowiek, jako członek swej grupy społecznej i narodowej. Szkoła musi więc roztoczyć przed młodzieżą wizję realnego życia i zapalić młodzież do spełnienia realnych zadań. Ideały ludzi, wzory pracy obywatelskiej, które stawiamy przed młodzieżą, muszą tętnić tym samym życiem, którym tętni rzeczywistość polska i z tej rzeczywistości muszą wyrastać. Obok wielkich postaci historycznych, obok wizji, które stawia przed młodzieżą nasza wielka przeszłość narodowa, musi wkroczyć na teren szkoły i szara rzeczywistość dnia dzisiejszego¹⁾.

¹⁾ Por. uwagi krytyczne J. Chałasińskiego, *Młode pokolenie chłopów*, IV. 162 str. jak to „młodzież chłopska, wychowana w polskiej szkole nie umie spojrzeć na swoją pracę na wsi ze stanowiska realnych zadań, jakie ma do spełnienia, lecz widzi siebie w zwierciadle tych wzorów szkolnych, którymi karmiła się podczas nauki szkolnej”.

Trzeba stwierdzić z całym poczuciem odpowiedzialności, że wiedza o Polsce współczesnej jakoteż o swym środowisku jest u naszej młodzieży znikoma. Zdobycie jej i ugruntowanie utrudnia encyklopedyczność i powierzchowność naszych przeładowanych programów szkolnych, niemożliwych do przetrwania w czasie nauki szkolnej.

Niemniej należy podkreślić, że szkoła polska realizując postulaty nowego wychowania bardzo wcześnie wprowadziła zasadę oparcia nauki o obserwację otaczających zjawisk. Tak w programach, w literaturze pedagogicznej, jak i w praktyce szkolnej przed ostatnią wojną położono nacisk na bezpośrednie zetknięcie się młodzieży ze zjawiskami otaczającego ją świata.

Teoretyczne uwagi na ten temat znaleźć można w doskonałym podręczniku prof. M. Mścisz „Zarys metodyki geografii”, Warszawa 1928. Cały podręcznik przepełniony jest ideą wyzyskania przyrody, jako żywego źródła wiedzy konkretnej, zasilającej w wysokim stopniu naukę teoretyczną. Szereg artykułów poświęca temu zagadnieniu prof. St. Niemcówna, niestrudzona krzewicielka idei krajoznawczej: *Akcja wycieczkowa młodzieży w Polsce*, Ziemia 1935; *Wycieczki krajoznawcze Orli Lot* 1928; porusza je również w swojej *Dydaktyce geografii*, Lwów 1929. Sprawę wycieczek omawia „Metodyka wycieczek krajoznawczych”. P. T. K. Warszawa 1919. A. Janowski „Wycieczki krajoznawcze” Warszawa 1923., J. Bykowski „Wycieczki szkolne”, Zamość, Wyd. Min. Wł. R. i O. P. „Wycieczki geograficzne w szkole średniej” Warszawa 1926. Dotyka tych zagadnień również W. Ormicki, *Samodzielne badanie geograficzne na prowincji*, Równe 1939. Wiele sprawozdań z wycieczek podają miesięczniki „Ziemi” i „Orlego Lotu”.

Badaniom wycieczkowym w terenie poświęcali specjalne omówienia kierownicy krajoznawczych obozów wakacyjnych: prof. P. Galas, J. Staško, H. Czapelska i inni.

Zaprzeczeniem dotychczasowego dorobku metodycznego są kilkodniowe wycieczki regionalne prowadzone często w sposób nieprzemysłany i nieprzygotowany np. wycieczki młodzieży szkoły podstawowej do środowisk wielkomiejskich, ujmujące moc wrażeń i powierzchownych obserwacji, nagromadzonych chaotycznie w krótkim przeciągu czasu.

Prowadzenie takich wycieczek regionalnych zwłaszcza do środowisk wielkomiejskich i górniczo-przemysłowych wymaga kilkuletniej pracy nauczyciela w swym własnym środowisku i przygotowania młodzieży do obserwowania i rozumienia trudnych, skomplikowanych zjawisk poprzez wycieczki geograficzne, osadnicze, historyczne i gospodarcze.

3. ORGANIZACJA PLANU WYCIECZKOWEGO

Wielkie wycieczki regionalne konieczne są w szkole, ale stanowią ostateczną nadbudowę planu wycieczkowego, a nie jego początkowy element. W łańcuchu wycieczek szkolnych są ostatnim ogniwem, który poprzedzić winny lekcje w terenie, zwiedzania i małe wycieczki geograficzne, przyrodnicze, historyczne, urbanistyczne, społeczne poświęcone:

a) elementom wiedzy jak np. gleba, skały i ich układ, typy osad, style architektoniczne, formy życia gospodarczego i społecznego,

b) położeniu i rozprzestrzenieniu form oraz analizie mapy topograficznej,

c) procesom, zachodzącym w przyrodzie i życiu człowieka jak: wietrzenie skał, erozja rzeczna, wędrówki ludności, produkcja, targi,

d) zespołom zjawisk jak: krajobraz jurajski, Kraków piastowski, osiedle robotnicze, osada przemysłowa

e) współzależności zjawisk jak: położenie Krakowa w stosunku do konfiguracji terenu i układu sieci hydrograficznej, życie ludności w Zagłębiu Węglowym.

Kształcenie i wychowywanie młodzieży za pośrednictwem wycieczek wymaga 1) przepracowania planu wycieczkowego szkoły w zakresie każdego przedmiotu, 2) uzgodnienia tych planów w ramach planu naukowego i wychowawczego szkoły, który winien wyrażać z bieżących zadań narodu oraz środowiska danej szkoły.

Każda szkoła realizuje swój własny plan wychowawczy. Inny plan układa szkoła wrośnięta w środowisko wiejskie, inny szkoła w regionie górniczo-przemysłowym, inny szkoła małomiasteczkowa, a inny wielkomiejska.

Cykl wycieczek szkoły podstawowej i średniej winien dać młodzieży rzetelne wiadomości:

a) o własnym środowisku i innym wybranym charakterystycznym regionie,

b) o współczesnej i dawnej kulturze narodu,

c) winien zbliżyć młodzież do innych grup społecznych i zaznajomić ją z ich życiem i pracą,

d) zaznajomić młodzież z życiem gospodarczym i społecznym kraju oraz z bieżącymi zagadnieniami bytu narodowego (dziś np. z Ziemią Odrzańską).

Jako jedną z prób realizowania planu wycieczkowego podam przedwojenny program wycieczek VIII. Państw. Liceum i Głmn. w Krakowie. Plan ten wychodził z następujących założeń:

1) podziału pracy między wszystkich nauczycieli, których tematy pracy wedle obowiązującego programu ministerialnego wymagały obserwacji w terenie, zwiedzenia muzeów, za- bytków, fabryk, instytucji społecznych i i.

2) Rozdziału planu wycieczek na poszczególne klasy, miesiące i lata, zależnie od tema-

tów, przepracowywanych przez poszczególne przedmioty. Podstawową zasadą było bowiem gruntowne przygotowanie naukowe wycieczki i związanie jej z obowiązującym programem.

3) Ustalenia konkretnego typów i tematów wycieczek: przechodzenia od lekcji terenowych, zwiedzań i wycieczek kilkugodzinnych do kilkudniowych, od zwiedzania luźnych za- bytków kultury do muzeów, od elementów do zespołów zjawisk, a od zespołów do regionalnego ujmowania zjawisk w ich związkach i współzależnościach.

4) Przygotowania młodzieży do wycieczek regionalnych poprzez systematyczną pracę na terenie kilkudniowych osiedli, wdrażającej uczennicę w metodę spawozdań wycieczkowych.

Program obejmował następujące grupy wycieczek:

- I. wycieczki poświęcone poznaniu Krakowa i ziemi krakowskiej,
- II. „ związane ze wsią i kulturą ludową,
- III. „ skierowane do regionów górniczo-przemysłowych i Warszawy,
- IV. „ związane z bieżącymi zagadnieniami państwowymi np. wycieczka do C.O.P. nad morze, na Kresy Południowe itd.

I. Kraków — jego rozwój historyczny, kulturę, życie gospodarcze i społeczne poznawały uczennice w ciągu całego pobytu w szkole w kilkunastu wycieczkach związanych z programem historii, kultury polskiej, geografii i zagadnień życia współczesnego.

1) wycieczki geograficzne obejmowały następujące tematy: a) położenie i rozwój Krakowa (Śródmieście — Kraków Piastowski, Kraków do XIX w., Wielki Kraków XX w., b) zwiedzenie charakterystycznych dzielnic przemysłowych, handlowych, willowych.

2) wycieczki historyczne, estetyczne, kulturalne obejmowały: Kraków Piastowski — gotyk, Jagielloński — renesans, Polski elekcyjnej — barok; Wawel i Skalka — groby zasłużonych; Muzeum Narodowe, Czartoryskich i Czapskich, Dom Matejki, rękopisy w Bibliotece Jagiellońskiej, zbiory Akademii Umiejętności, Muzeum Etnograficzne, drukarnię, bieżące wystawy sztuki.

3) Wycieczki związane z nauką fizyki i chemii: huta szkła, wodociągi, gazownia, elektrownia, wielki zakład mechaniczny, budowa mostów, fabryka sztucznego lodu, lotnisko.

4) Wycieczki społeczno-wychowawcze i PW: przedszkole fabryczne, pogotowie ratunkowe, poradnia przeciwigruźlicza, zakład Albertynów, zakład w Witkowicach, szpital wojskowy, świetlice przy związku robotniczym.

II. Ziemia krakowska:

1) **Podstawowe wycieczki geograficzne i przyrodnicze** rozpoczynały cykl wycieczek o Ziemi krakowskiej: orientacja na ziemi, itinerarium geograficzne i mapa topograficzna, erozja rzeczna i działanie innych czynników zewnętrznych, elementarne formy ziemi, rodzaje gleby i skały i ich wpływ na krajobraz oraz życie gospodarcze, zbiorowiska roślinne i in.

2) **Krajoznawcze wycieczki geograficzne i przyrodnicze:** krajobraz krasowy, rolniczy, górniczo-przemysłowy, Wieliczka, nadto Muzeum Archeologiczne U. J. Akademii Umiejętności, Obserwatorium Astronomiczne.

3) **Wycieczki związane z historią regionalną** Krakowa (j. w.) i Ziemi Krakowskiej: klasztor tyniecki, grodzisko w Piekarach, zamki Jury krakowskiej.

4) **Wycieczki społeczne** związane z zagadnieniami życia współczesnego: wycieczki do wsi krakowskich (Szyce — uniwersytet ludowy, Zielonki — Dom ludowy, Modlnica — kasa pożyczkowa, Tomaszewice — związek kobiet wiejskich).

III. **Wieś i jej kultura.** Zagadnieniom tym poświęcono oprócz wycieczek do wsi krakowskich j. w. dwa osiedla: jedno tygodniowe w pierwszej klasie gimnazjalnej w Harbutowicach, wsi podkarpackiej oraz pięciodniowe w drugiej klasie gimnazjalnej w Rabce beskidzkiej. Na osiedlach tych opracowano na podstawie wycieczek w formie krótkich sprawozdań:

1) krajobraz, przyrodę i życie gospodarcze Podkarpacia i Beskidu,

2) osadnictwo, historię regionalną i zagadnienia kultury ludowej.

IV. **Wielkie wycieczki regionalne,** których temat i teren wybierano zależnie od zainteresowań klasy poświęcone były specjalnym zagadnieniom np.:

1) wycieczka klas licealnych do ziemi sandomierskiej i kieleckiej celem poznania: a) kraju lat dziecinnych Żeromskiego, Puszczy jodłowej, Parku narodowego w Łysogórach, b) ośrodków spółdzielni i organizacji wiejskich, c) ośrodka przemysłowego nad Kamienną,

2) wycieczka klas licealnych na Kresy Południowe na Spisz związana z opieką samorzą-

du szkolnego nad dziećmi szkół powszechnych w Dursztynie i Jurgowie miała obok strony krajoznawczej nastawienie oświatowo-społeczne,

3) w klasie czwartej gimnazjalnej urządzano stale dwie wycieczki:

a) na Śląsk, b) do Warszawy,

a) wycieczka na Śląsk związana z programem geografii gospodarczej Polski w tej klasie poświęcona była zagadnieniom gospodarczym (częściowo społecznym) regionu górniczo-przemysłowego,

b) wycieczka do Warszawy, — stolicy Państwa, zamykała cykl nauki w gimnazjum; starano się w niej ująć znaczenie Warszawy jako ośrodka życia kulturalnego i społecznego Polski.

Program wycieczkowy VII Państwowego Liceum i Gimnazjum był programem maksymalnym, możliwym do przeprowadzenia dzięki zorganizowanemu Funduszowi Wycieczkowemu, na który każda uczennica wpłacała 2 zł miesięcznie przez cały czas pobytu w szkole, a przede wszystkim dzięki łatwiejszym naówczas warunkom pracy nauczycieli. Ze względu na ważność sprawy musimy dążyć do stworzenia takich warunków w szkole, by wycieczki realizowane przed wojną na szeroką skalę i bardzo planowo przez wiele szkół można nadal systematycznie prowadzić.

Zmienione stosunki społeczno-gospodarcze Polski i świata jakoteż stworzenie 8-mioletniej szkoły podstawowej wymaga opracowania szczegółowego planu wycieczkowego, dostosowanego do dzisiejszych potrzeb narodu. Przede wszystkim trzeba uwzględnić w szerszej mierze wycieczki społeczne, które znajdują obecnie swe realne oparcie w nauce o Polsce współczesnej i świecie, oraz w zagadnieniach społeczno-gospodarczych.

Współżycie w społeczeństwie demokratycznym, gdy wszystkie grupy społeczne biorą odpowiedzialność za dobro państwa, — wymaga systematycznego wprowadzenia młodzieży, począwszy od szkoły podstawowej, w zagadnienia związane z życiem grup społecznych, własnego regionu geograficzno-gospodarczego i całej Polski.

Przegląd najnowszych wydawnictw

Kazimierz Lepszy — **Zarys dziejów polskiej marynarki.** Biblioteka historyczna Nr. 2. — Wydawnictwo M. Kot Kraków, 1947. Str. 83, ryc. 9.

Jest to pierwsza w ogóle publikacja, obejmująca nie tylko historię marynarki naszej w odległej przeszłości od Zygmunta Starego poczynając, ale także dzieje polskiej floty wojennej i handlowej w czasie ostatniej wojny. O ile

przeszłość nasza na morzu przedstawia się bardzo skromnie — zarówno — wskutek niedoceny morza przez społeczeństwo szlacheckie, jak przede wszystkim wskutek wrogiego stanowiska Gdańska wobec polskiej polityki morskiej, o tyle wkład niewielkiej floty naszej w czasie ostatnich zmagania z hitleryzmem był ogromny. Na poparcie tego dość zacytować słowa historyka angielskiego B. Tunstalla: „Ze

wszystkich flot zjednoczonych narodów żadna nie walczyła lepiej w warunkach najwyższych trudności operacyjnych „niż polska marynarka wojenna“.

Myśl stworzenia własnej floty tli się przez półtora wieku prawie nieprzerwanie od pocz. w. XVI do poł. w. XVII., ale poza niezdecydowane próby, mimo nawet pewnych osiągnięć, jak zwycięska bitwa pod Oliwą 28 listopada 1627 r. — nie wychodzi. Ze śmiercią Władysława IV polska idea morska schodzi do grobu, aby dopiero po pierwszej wojnie światowej przyoblec się w realne kształty.

Książka bardzo wartościowa i ciekawa zarówno dla nauczyciela historii, jak i uczniów. Historyków zainteresuje szczególnie część I. traktująca o flocie dawnej Rzeczypospolitej, młodzież chętniej przeczyta część II, gdzie znajduje opis walk naszych jednostek morskich od pierwszego, aż do ostatniego dnia drugiej wojny światowej.

Jerzy Manteufel. — Książka w starożytności. Seria: Kultura Starożytna. — Państw. Zakład. Wydawn. Szkolnych. Warszawa 1947. Str. 64, ryc. 24. Cena 60 zł.

Z pracy tej dowiadujemy się nie tylko o tym, jak powstały i wyglądały pierwsze książki na świecie, ale jak powstało pismo, jakimi materiałami piśmiennymi posługiwano się w odległej starożytności, jak się przedstawiał podówczas handel książkami, gdzie i jakie znajdowały się księgozbiory — słowem autor zebrał tu w krótkim zarysie wszystko to, co o książce pierwotnej powiedzieć można.

Czytelnika — zwłaszcza czytelnika młodego — zainteresują niewątpliwie pewne „ciekawostki“ dotyczące książki — np. że najstarszy znany nam zwój z pismem staroegipskim pochodzi z początków drugiego tysiąclecia przed Chr., natomiast najstarszym zabytkiem książki greckiej, jaka się przechowała do naszych czasów, jest zwój papirusowy z końca IV w. przed Chr., — że największa biblioteka starożytności, biblioteka aleksadryjska posiadała w swych zbiorach do 700 tys. zwojów i przetrwała aż do końca IV w. naszej ery, póki nie uległa zniszczeniu przez sfanatyzowanych mnichów koptyjskich, — że najdłuższe zwoje papirusu nie przekraczały 10 m. — i td. i td.

Jak świadczy zebrana na początku książki bibliografia przedmiotu, jest to jedyna z tej dziedziny rozprawa w języku polskim, na tym więc szczególniejszą zasługuje uwagę.

Józef Korpała — Świetlice — Państw. Zakład. Wydawn. Szkoln. — Warszawa 1946 r. — Str. 54. — Cena 40 zł.

Autor tej książki, długoletni pracownik na niwie oświaty i kultury dorosłych, a zarazem jeden z najwybitniejszych znawców tego zagadnienia, — ujął tutaj cały szereg uwag o pracy

świeclicowej, aby w ten sposób „dopomóc do głębszego i właściwego zrozumienia tej pracy, jej związków z życiem społecznym, zagadnieniami i problematyką poszczególnych grup społecznych oraz zainteresowaniami i potrzebami zbiorowości korzystających z urządzeń świetlicowych“. Po krótkich wstępnych uwagach i omówieniu początków ruchu świetlicowego, zastanawia się nad potrzebą odpoczynku, zabawy i przyjemności na codzień oraz nad społeczno-wychowawczymi celami świetlic, rozważa ich zadania, mówi o różnych ich typach, rodzajach zajęć świetlicowych, o urządzeniu świetlicy, wreszcie o kierowniku i przewodniku świetlicy; — całość zamyka zestawienie ważniejszych publikacji o pracy w świetlicach dla dzieci, dla młodzieży i dla dorosłych. O tym — jak ważną i doniosłą jest sprawa należytego zorganizowania zajęć poza pracą zarobkową świadczy opinia, jaką zaryzykował jeden z działaczy amerykańskich mówiąc, iż „los cywilizacji będzie może w większym stopniu przesądzony przez to, co ludzie robią w okresie swych wczasów, niż przez to, co robią w oficjalnych godzinach pracy“.

Ewa Słwińska — Historia naszych zbóż — Seria przyrodnicza — Państw. Zakł. Wydawn. Szkolnych — Warszawa 1946 r. Str. 77. Rys. 44. Cena 80 zł.

Czyż może być dziś u nas coś bardziej powszedniego od chleba? Wydaje się nam, że chleb jest „tak stary, jak świat“, a przynajmniej tak stary, jak człowiek na ziemi, — tymczasem... długie szeregi ludzkich pokoleń chleba nie znały, — a i dziś jeszcze nie wszędzie jest on pożywieniem podstawowym. O tym właśnie, jak człowiek doszedł do odkrycia pierwszych ziarn, z których wypiekł pierwszy chleb, a potem jak zaczął uprawiać rolę i przebył w swym rozwoju tę długą drogę od zaostrego kija, którym spulchnił rolę pod pierwszy siew — do traktora, opowiada nam w swej książce Ewa Słwińska urozmaicając żywe opowiadanie podaniami, legendami, cytatami z dzieł i zapisków różnych narodów świata od starożytnych Egipcjan poczynając. Barwna ta rozprawka bogato ilustrowana stanowi ciekawą lekturę i pozwala nam spojrzeć na dzieje ludzkiej kultury od strony najmniej dotąd przez historyków naświetlanej... Książkę tę warto nie tylko poznać, ale i wysnuć z niej odpowiednie dla gospodarstwa polskiego wnioski.

Irena Ruszkowska. — Stonka ziemniaczana. Kolorowy dywersant. — Seria przyrodnicza. Państw. Zakł. Wydawn. Szkolnych. Warszawa 1946. Str. 33. Ryc. 14. Tablic barwn. 1. Cena 50 zł.

Książka ta — jak świadczy o tym jej treść i mapki w niej zawarte — wyszła w samą porę, bowiem kolorowy dywersant — czyli stonka

ziemniaczana, mały brunatny prążkowany chrząszczyk niszczący nać ziemniaczaną — przeprowadziwszy się przed ćwierćwiekiem przez Atlantyk i wylądowawszy w okolicach Bordeaux, w ciągu dwóch dziesiątków lat w niepowstrzymanym pochodzie przebył Francję i Niemcy pustosząc wszędzie pola ziemniaczane, obecnie zaś przez granicę naszą na Odrze i Nysie szykuje się do wielkiej inwazji na Polskę, a jak słychać znaczne „desanty wylądowały” już w kielecczyźnie. Jeśli nie chcemy dopuścić do ruiny gospodarki rolnej i utraty podstawowej paszy dla bydła w okresie zimowym oraz do pozbawienia się tak ważnego artykułu żywności, jakim jest w naszym kraju ziemniak, należy wyczerpać wszystkie siły do walki z tym niebezpiecznym szkodnikiem. Do walki tej zmobilizować należy także młodzież i młodzież szkolną po wsiach; — o tym jak walkę zwycięsko przeprowadzić i uratować plony mówi nam właśnie w niezwykle miły i zajmujący sposób Irena Ruszkowska, dlatego też książka ta musi się znaleźć w każdej wiejskiej bibliotece szkolnej i w każdej bibliotece gminnej i stać się jedną z najpoczytniejszych lektur. Zasluguje na to nie tylko ze względu na swą gospodarczo-pożyteczną treść, ale i na swą artystyczną formę.

Michał Korezewski — Na pograniczu życia i materii nieożywionej — Seria przyrodnicza. Państw. Zakł. Wydawn. Szkoln. — Warszawa 1946. Str. 35. Ryc. 7. — Cena 40 zł.

Jest to poważna rozprawa popularno-naukowa, traktująca o tych osobliwych tworcach natury, stojących na pograniczu życia i materii nieożywionej, jakimi są wirusy. Osobliwość wirusów polega na tym, że są to ciała organiczne, białkowe, posiadające z jednej strony pewne cechy organizmów żywych, — a więc pobierają pokarmy, rosną, rozmnażają się — z drugiej zdolność do krystalizacji, która jest — jak wiadomo — właściwością materii nieożywionej. Wirus jest tworem tak małym, że leży poza granicą zdolności rozpoznawczej mikroskopu świetlnego (powiększającego do — 2000 razy), dopiero skonstruowanie mikroskopu elektronowego, dającego powiększenie 100 razy większe aniżeli najlepsze mikroskopy świetlne, pozwoliło dostrzec i zbadać jego postać.

Książkę tę z prawdziwym pożytkiem dla siebie przeczyta uczeń liceum — i to nie tylko zainteresowany naukami przyrodniczymi — dowie się z niej bowiem ciekawych szczegółów o stanie najnowszych badań nad powstaniem żywej komórki organicznej oraz nabierze szacunku dla wielkości rozumu ludzkiego i wytrwałej pracy badaczy wydzierających naturze zwolna jej tajemnice.

Janusz Domaniewski — Wędrowki ptaków. — Seria przyrodnicza. — Państw. Zakł. Wydawn. Szkolnych. Warszawa 1497 r. Str. 30. Ryc. 16. Cena 35 zł.

Zofia Demianowiczowa — Chwasty — Seria przyrodnicza. — Państw. Zakł. Wydawn. Szk. — Warszawa 1947. Str. 40. Ryc. 25. Cena 35.

Nowe te broszurki z serii przyrodniczej P. Z. W. S. są bardzo nierównej wartości. — Pierwsza z nich wskutek pobieżnego potraktowania tego mader interesującego zagadnienia sprawi zawód czytelnikowi, dla którego jest przeznaczona, wychowawcy zaś nasunie poważną obawę, że jedynym skutkiem poznania tej lektury będą wzmożone polowania na — i tak niebezpieczne już u nas ptactwo, zarządzane przez młodzież zwłaszcza wiejską w poszukiwaniu zaobraczkowanych przez stacje ornitologiczne ptaków i to bynajmniej nie w celu przysłużenia się nauce.

Natomiast druga książka omawiająca szkody i pożytki z chwastów, walkę z nimi oraz dająca przegląd najpospolitszych chwastów winna znaleźć się w każdej wiejskiej bibliotece świetlicowej i stać się pomocą w walce o większą wydajność gleby.

Janusz Woliński — Jan III. Sobieski i Prusy Książęce. Państw. Zakł. Wyd. Szkoln. Warszawa 1947. Str. 24. Cena 25 zł.

Omawia tutaj autor dzieje Prus Książęcych od sekularyzacji w r. 1525 aż do czasów Sobieskiego, kiedy to po raz ostatni Rzeczpospolita przedrozbiorowa miała możliwość dzięki sprzyjającej konstelacji międzynarodowej odzyskać Prusy Książęce i włączyć je bezpośrednio w organizm państwowy. Niestety — jak tylekroć razy w ciągu wieków — okazja ta została zmarnowana, co w konsekwencji doprowadziło do stworzenia suwerennego państwa pruskiego — i do rozbiorów. Rozprawka ta — aczkolwiek nie wyczerpuje zagadnienia i nie wykorzystuje wszystkich znanych nam źródeł historycznych dotyczących tej sprawy, zasługuje na zalecenie jej młodzieży licealnej.

Biblioteka Narodowa

Niezwykle pomyślnym wydarzeniem na rynku wydawniczym jest wznowienie przez Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich w Krakowie Biblioteki Narodowej znanej i cenionej nie tylko przez nauczycielstwo i uczącą się młodzież, ale także przez szerokie kręgi czytelników. Wydawnictwo to — odznaczające się niezwykle starannością w podaniu i opracowaniu tekstów arcydzieł literatury polskiej i obcej — po przerwie wojennej wystąpiło na razie z trzema tomikami, a mianowicie z „Marią“ A. Malczewskiego w opracowaniu J. Ujejskiego (Wydanie II. cena 100 zł),

„Skąpcem“ Moliere w przekładzie i opracowaniu Boy'a (Wydanie IV, cena 80 zł), oraz „Makbetem“ Szekspira w przekładzie J. Paszkowskiego i opracowaniu A. Tretiaka (Wydanie III, cena 100 zł). W druku wzgl. w przygotowaniu znajduje się 12 dalszych tomów. — Ponadto na składzie Wydawnictwo posiada kilkanaście tomików B. N. z czasów przedwojennych w cenie od 50—270 zł za 1 egzemplarz. Można więc żywić nadzieję, iż powojenny kryzys na odcinku lektury szkolnej zostanie w najbliższym czasie dzięki B. N. przelamany.

Czasopisma

Ostatni — podwójny numer 3—4 miesięcznika „Orli Lot“ poświęcony jest głównie wielkiemu piewcy przyrody ojczystej A. Dygasińskiemu, — poza tym zawiera kilka interesujących aktualnych artykułów o charakterze krajoznawczym, których celem jest pobudzenie Kół młodzieżowych z nadchodzącą wiosną do żywej działalności. — Organizatorów wycieczek szkolnych do Krakowa zainteresuje szczegółowy plan zwiedzania Krakowa w ciągu 2 dni. — Redakcja „Orlego Lotu“ mieści się w Krakowie, ul. Starowiślna 48.

Czwarty numer „Poradnika dla nauczycieli“ zdobywających kwalifikacje zawodowe drogą samokształcenia wydawany przez Ministerstwo Oświaty. (Państw. Zakł. Wyd. Szk. str. 120. Cena 25 zł) zawiera w części pierwszej wskazówki do pracy w szkole, w części drugiej „Przydziały z poszczególnych przedmiotów (matematyka, język polski — literatura i gramatyka — oraz psychologia) — spośród artykułów zawartych w cz. I. na wyjątkową uwagę zasługuje artykuł Zofii Janiszewskiej pt. „Czy znasz świat złych uczniów?“ poruszający tak zasadnicze w wychowawczej pracy szkoły sprawy, jak poznanie zainteresowań ucznia i kontaktu szkoły z domem. Numer zamyka spis wydanych lub znajdujących w druku podręczników szkolnych dla szkół powszechnych na rok 1946/47.

Ostatni numer *Nowej Szkoły* (Nr. 1—2 styczeń—luty 1947) przynosi szereg cennych prac. Tofil Wojeński w art. pt. „Wychowanie — moralność — polityka“ uzasadnia, że „dla szkoły współczesnej i nie tylko dla szkoły, ale i dla utrwalenia zdobyczy demokracji w życiu politycznym i gospodarczym, należyte uwzględnienie wychowania politycznego młodego pokolenia ma pierwszorzędne znaczenie“. Władysław Ozga omawia szczegółowo politykę budżetową Ministerstwa Oświaty. Stefan Wołoszyn zastanawia się nad strukturą nowego szkolnictwa średniego. Karol Dziduszko stawia jako pilne — wobec wprowadzenia w czyn reformy szkolnej — zagadnienie przeszkolenia kierowników szkół dowodząc, iż „błędny byłby pogląd, że z przeszkoleniem kierowników szkół

należy poczekać aż będziemy mieli odpowiednią ilość nauczycieli“. Ignacy Szaniawski zestawia straty wśród pedagogów polskich spowodowane wojną. Kronika oświatowa rejestruje szereg faktów z dziedziny szkolnictwa zagranicznego, wreszcie „Aktualia“ podają przegląd ostatnich wydarzeń na niwie szkolnictwa polskiego. Numer zamyka przegląd nowości wydawniczych.

Wł. Ż.

Ukazał się na półkach księgarskich 1—2 Nr. *Wydawnictwa Poradnika Literackiego i Naukowego*. Jest to kontynuacja wydanej w roku 1936 „Książki w Bibliotece“, S XXXVI, 689, 77 która jako drugi tom wyszła w roku 1938 pod nazwą „Poradnik Literacki i Naukowy“ (S XV, 503). Łącznikami pomiędzy wydawnictwem przedwojennym, a obecnie wydanym jest bibliografia pt. „555 książek wydanych w okresie powojennym“ (S 80).

Poradnik Literacki i Naukowy ukazał się w postaci kwartalnika obejmując w pierwszym zeszycie wydawnictwa powojenne od maja do października 1946 r.

Poradnik zatrzymał dawny charakter wielostronnego, rzeczowego informatora.

Opracowany metodycznie, podaje on przy każdym tytule — poza ścisłym spisem bibliograficznym — krótką charakterystykę książki: jej treść, względnie temat czy zagadnienie, sposób ujęcia, metodę opracowania, stronę zewnętrzną wydania, stopień trudności, a czasem przydatność do tego lub innego celu. Materiał podany jest w układzie działowym, w/g klasyfikacji dziesiętnej.

W 1—2 numerze wydanego kwartalnika omówione zostało 633 pozycyji bibliograficznych.

Poradnik literacko-naukowy jest jedynym informatorem omawiającym w tak szerokim zakresie nowe wydawnictwa. Stanowi on podstawową pomoc dla bibliotekarza, zarówno przy doborze książek do zakupu, jak też w pracy z czytelnikiem.

Wydawnictwo powyższe jest pozycją zasadniczą dla wszelkiego rodzaju bibliotek (Biblioteki Powiatowe, Miejskie, Gminne, Czytelnie szkół średnich — Zespoły samokształceniowe).

Zamówienia prenumeraty należy kierować bezpośrednio do Administracji, Warszawa 2, Reja 9. Cena 1 zeszytu wynosi 200 zł., za przesyłkę dolicza Administracja 15 zł. (Należy się liczyć z podwyżką ceny).

D. G.

Nadesłano do Redakcji następujące podręczniki zatwierdzone do użytku szkolnego:

Polska i Świat Współczesny — Podręcznik dla nauczyciela — pod redakcją dr Józefa Sieradzkiego. Zeszyt 1. Konstanty Grzybowski — Prawno ustrojowe zagadnienia współczesnego świata str. 36. Zeszyt 2. — Konstanty Grzy-

owski — Państwo Współczesne. Str. 36. P. Z. W. S. — Warszawa 1947 r. Cena poj. zes. 18 zł.

Podręcznik ten — w myśl okólnika KOSK Nr. 11093/4 z dn. 21 marca 1947 r. — winny nabyć jako niezbędną pomoc naukową — wszystkie szkoły w Okręgu.

St. Malec i W. Werner — Fizyka dla kl. II gimnazjalnej (dawniej III) Wydanie III. — Książnica Atlas, — Wrocław—Warszawa 1947. Str. 193. Ryc. 204.

Eugeniusz Turkiewicz — Świat chemii — Podręcznik chemii dla III kl. gimnazjum ogólnokształcącego — dostosowany do programu chemii w klasie ósmej szkoły powszechnej w okresie przejściowym przez Wł. Lewickiego.

Państw. Zakł. Wydawn. Szkolnych — Warszawa 1947. Str. 208. Ryc. 72. Cena 66 zł.

Fr. Bielak — Wł. Szyszkowski — A. Bardach — Czytanki polskie dla VIII kl. szkół powszechnych. Zeszyt I. — Państw. Zakł. Wydawn. Szkoln. Warszawa 1947 — str. 74. Cena 30 zł.

Fr. Bielak — Wł. Szyszkowski — A. Bardach — Czytanki polskie dla klasy VII szkoły powszechnej — Zeszyt 1. P. Z. W. S. — Warszawa 1947. Str. 77. Cena 30 zł.

Ponad to ukazały się nakładem Książnicy—Atlas następujące podręczniki do nauki języka francuskiego:

S. Czerny et F. Jungman. Bon sourire et en avant; Deuxieme livre de français dla 9-tej klasy szkoły podstawowej. Str. 152.

Jan Cieśliński et Leon Koźmiński — La France au travail — Agriculture — Industrie — Commerce. Str. 227.

KRONIKA I SPRAWOZDANIA

Zmiana na stanowisku Kuratora Okr. Szk. Krakowskiego.

Dnia 16 kwietnia b. r. odbyło się w Kuratorium uroczyste pożegnanie ustępującego Kuratora Okręgu ob. Włodzimierza Galeckiego. Przemówienie pożegnalne wygłosił w imieniu wszystkich pracowników administracji szkolnej nac. inż. Jan Nawrocki, po czym zabrał głos ustępujący Kurator, który w krótkich słowach podziękował zebrany za współpracę i zachęcił ich do dalszej owocnej pracy dla dobra odrodzonej szkoły polskiej.

Opuszczając swoje stanowisko wydał ob. Kurator do ogółu nauczycielstwa i pracowników administracji szkolnej następującą odezwę:

Koleżanki i Koledzy!

Opuszczając stanowisko Kuratora naszego Okręgu Szkolnego pozwalam sobie zamknąć blisko półtoraroczny okres naszej współpracy

serdecznym podziękowaniem za darzenie mnie życzliwością i zaufaniem oraz wspieranie moich wysiłków waszą ofiarą i rzetelną pracą. Życzę Wam, Koleżanki i Koledzy, jak najbardziej pomyślnego biegu Waszych dalszych trudów dla dobra polskiej szkoły. Żegnając Was pragnę zakończyć swą pracę powtórzeniem wezwania, z którym zwróciłem się do Was przy obejmowaniu obowiązków Kuratora: „Oddajcie naszej młodzieży, przyszłości Narodu i Państwa, całe swoje serce i wszystkie siły swoje, bądźcie dla niej dobrzy i wyrozumiali, ale prowadźcie ją mądrze i nie pobłażajcie. — Chronicie ją przed złem“.

Minister Oświaty powierzył stanowisko Kuratora ob. dr. Stefanowi Białasowi, dotychczasowemu Naczelnikowi Wydziału Oświaty i Kultury Dorosłych, który z dniem 10 kwietnia br. objął urządowanie.

KOMUNIKAT NOWOŚCI

Księgarnia Państwowych Zakładów Wydawnictw Szkolnych, Kraków, Podwale 5.

Biblioteka Popularno-Naukowa

Seria Przyrodnicza

	zł
Dobrowolski A. — Najpiękniejsze klejnoty natury	26
Fleszarowa R. — Co opowiadają o sobie ziarenka piasku	10
Fleszarowa R. — Historia ziarenka piasku	8
Gajewski W. — Symbioza	40
Juraszkówna — O ziołach leczniczych	24
Korczewski M. — Na pograniczu życia i materii nieożywionej	40
Michajłow Wł. — Jak powstało życie na ziemi	8
Michajłow Wł. — Rozwój świata organicznego	18
Skołowski J. — O sprytnym wronie, psotnym kruk i ich krewniakach	26
Szafer Wł. — Epoka lodowa	150
Szczawińska M. — Woda w przyrodzie i życiu człowieka	25
Słwińska E. — Historia naszych zbóż	80

Seria — Ziemie Odzyskane

Bednorz Zb. — Od Opola do Wrocławia	38
Górski K. — Krótkie dzieje Prus Wschodnich	43
Grabowski A. — Podróż do Prus	35
Gustowski L. — Polska a Pomorze Odrzańskie	125
Kawecka-Gryczowa A. — Zarys dziejów piśmiennictwa polskiego w Prusach Wschodnich	60
Knauff St. — Wojna zaczęła się w Gdańsku	22

	zł		zł
Kochański W. — Bratni szczep Łuży- czan	120	Kołodziejczyk J. — Botanika, podręcz- nik do użytku szkolnego	100
Srokowski St. — Miasta i ludzie Prus Wschodnich	68	Rusiecki, Chwiałkowski i in. — Aryt- metyka z geometrią, kl. V	80
Seria Historyczna		Sosiński R. Inż. — Podstawy elektrote- chniki cz. I.	158
Kaczmarczyk Zdz. — Krótkie dzieje Ślą- ska w wiekach średnich	80	Świtalski St. — Nowy śpiewnik	50
Manteuffel T. — Feodalizm	42	Zalewska i Wuttke — Poznaj swój kraj, przyroda z geografiami, kl. IV	85
Seria Gospodarcza		Polska i Świat współczesny, podręcznik dla nauczyciela, zesz. I.	18
Dobrowolski A. — Męczennicy polani	30	Czasopisma	
Kondracki J. — Pomorze	35	Dzieci i wychowawca 1946 r. — Nr. 3—4	25
Olechowski G. — Zwiedzamy Danię	40	Dzieci i wychowawca prenumerata półr.	200
Seria — Kultura Starożytna		Nowa Szkoła 1946 r. Nr. 10—12	55
Manteuffel J. — Książka w starożytno- ści	60	Nowa Szkoła, prenumerata półroczna	200
Biblioteka Demokraty		Poradnik dla nauczycieli 1946 r. Nr. 4	25
Kormanowa Ż. — Reforma szkolnictwa w Anglii i we Francji	28	Poradnik dla nauczycieli prenum. półr.	200
Biblioteka Świetlicowo-Teatralna		Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświa- ty 1946 r. Nr. 10	35
Klon W. — Polski Lipiec, sztuka w 1 ak- cie	10	Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświa- ty prenumerata półroczna	250
Korpała J. — Świetlice	40	Mapy szkolne i pomoce naukowe	
Szaniawski J. — Matka, sztuka w 1 akcie	18		zł
Szaniawski J. — Powódź, szt. w 1 akcie	18	Szaflarski — Mapa fizyczna Polski — na wałkach	1.000
Żeromski T. — Poradnik dla reżyserów teatrów ochotniczych	30	Szaflarski — Mapa fizyczna Polski	35
Wydawnictwa Szkolne		Szaflarski — Mapa polityczna Polski	35
Bielak Fr. — Czytanki polskie kl. IV, zesz. I.	25	Szaflarski — Mapa fizyczna Europy — na wałkach	1.000
Grzebieniowski T. — Podręcznik języka angielskiego na I rok nauczania	65	Szaflarski — Mapa fizyczna Europy	30
Jastroch K. — Life and Work in England and America na II—III rok naucz.	140	Natanson-Leski — Mapa historyczna Polski, XII wiek — na wałkach	900
		Romer — Mały atlas geograficzny	240
		Od Redakcji	
		Firmy Wydawnicze, które pragną, aby ich Wydawnictwa zostały omówione w Dzienniku Urzędowym i zalecone szkołom, winny przesłać egzemplarze okazowe do Redakcji.	

Nakładem Wydawnictwa: DZIENNIK URZĘDOWY KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO
KRAKOWSKIEGO

Adres Redakcji i Administracji: Kraków, ul. DIETLA 90, p. III, pok. Nr. 4, telefon 599-17.

Prenumerata kwartalna 180 zł. Cena niniejszego numeru wynosi 65 zł. Konto P. K. O. Nr. IV-840.

